

EURÓPSKA KOMISIA

V Bruseli, 7.6.2011
SEK(2011) 733 v konečnom znení

PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE

**Posúdenie národného programu reforiem a programu stability SLOVENSKA na rok
2011**

Dokument sprevádzajúci

Odporúčanie pre

ODPORÚČANIE RADY

**týkajúce sa národného programu reforiem Slovenska na rok 2011, ktorým sa predkladá
stanovisko Rady k aktualizovanému programu stability Slovenska na roky 2011 – 2014**

{SEK(2011) 815 v konečnom znení}

1. ÚVOD

Po prudkom prepade počas globálneho hospodárskeho poklesu v roku 2009 došlo v roku 2010 k výraznému nárastu reálneho hrubého domáceho produktu (HDP), zatiaľ čo situácia na trhu práce sa aj naďalej zhoršovala. Na rozdiel od pozitívnych vyhládok v oblasti produkcie sa očakáva, že miera zamestnanosti ostane v roku 2011 hlboko pod úrovňou pred krízou. V reakcii na závažné zhoršenie verejných financií v rokoch 2009 – 2010 slovenské orgány prijali ambiciózny konsolidačný balík na rok 2011 a v rámci programu stability (SP) a národného programu reforiem (NRP) sa spolu s hospodárskymi reformami na podporu udržateľného a inkluzívneho rastu navrhujú aj ďalšie opatrenia na roky 2012 – 2013. Tieto dva dokumenty potvrdzujú záväzok orgánov smerom k fiškálnej konsolidácii a štrukturálnym reformám. Odzrkadľujú sa v nich aj krátkodobé záväzky, ktoré slovenská vláda predložila 30. marca 2011 v rámci Paktu Euro Plus (EPP).

2. NAJNOVŠÍ HOSPODÁRSKY VÝVOJ A VYHLIADKY

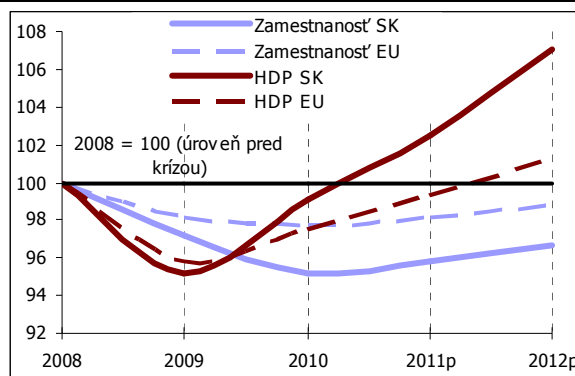
2.1. NAJNOVŠÍ HOSPODÁRSKY VÝVOJ

S priemerným rastom reálneho HDP vo výške 5,5 % v období rokov 2000 – 2008 bolo Slovensko jednou z najrýchlejšie rastúcich ekonomík v EÚ v rokoch, ktoré predchádzali kríze. Verejný a súkromný dlh zároveň ostali na pomerne nízkej úrovni, pôvodne veľký deficit bežného účtu sa výrazne znížil a inflácia sa spomalila v druhej polovici desaťročia aj vzhľadom na silné zhodnocovanie nominálneho výmenného kurzu. Miera nezamestnanosti sa znížila o polovicu z 18,8 % v roku 2000 na 9,5 % v roku 2008, ale napriek významnému pokroku zostala jednou z najvyšších v EÚ. Korekciu fiškálnych nerovnováh podporil udržateľný hospodársky rast spolu s úsilím o konsolidáciu: celkový deficit klesol z 12 % HDP v roku 2000 na menej ako 3 % referenčnej hodnoty HDP v roku 2003 a v období do roku 2008 ju prekročil len raz. Pomer verejného dlhu k HDP sa znížil takmer o 15 percentuálnych bodov na približne 28 % HDP v roku 2008.

Vzhľadom na svoju veľkú obchodnú otvorenosť a špecializáciu na výrobu tovaru dlhodobej spotreby bolo slovenské hospodárstvo výrazne zasiahnuté kolapsom svetového obchodu a agregovaného dopytu, ktorý nasledoval po finančnej kríze. V dôsledku voľnej kapacity narástla v roku 2009 miera nezamestnanosti na 12 % a HDP sa znížil približne o 4,8 %. Rast cien sa spomalil na historicky nízku úroveň – menej ako 1 %. Ceny nehnuteľností, ktoré sa v období od roku 2002 do roku 2008 zvýšili viac než dvojnásobne (jeden z najrýchlejších nárastov v OECD), klesli o viac ako 10 %. Hospodárska situácia sa v roku 2010 výrazne zlepšila z hľadiska rastu produkcie, ale z hľadiska zamestnanosti sa aj naďalej zhoršovala (obrázok 1). Rast dosiahol 4 %, väčšinou v dôsledku oživenia vonkajšieho dopytu. Nezamestnanosť však v roku 2010 stále rástla a len za dva roky stúpila z 9,5 % na 14,5 %, čo predstavuje jednu z najvyšších úrovní a jeden z najväčších nárastov v EÚ, a čiastočne tak zvrátila významný pokrok z rokov pred krízou, ktoré sa vyznačovali vysokým rastom a hospodárskymi reformami.

Kríza vyvolala aj výrazné zhoršenie verejných financií a celkový deficit sa zvýšil z 2 % HDP v roku 2008 na približne 8 % HDP v rokoch 2009 – 2010. Hoci pomer dlhu k HDP ostal na pomerne nízkej úrovni, takisto sa zvýšil – o 15 percentuálnych bodov – a v roku 2010 dosiahol 41 % HDP. Finančný sektor prevažne v zahraničnom vlastníctve ostal počas krízy stabilný a finančnú pomoc nebolo potrebné poskytovať žiadnej banke. Stabilitu sektora podporil veľký pomer vkladov k úverom, obmedzené priame vystavenie rizikovým cenným papierom a zanedbateľný podiel úverov v cudzej mene.

Obrázok 1 Reálny HDP a zamestnanosť na Slovensku (ročné údaje)

Zdroj: Ameco (národné účty)

Poznámka: Údaje za roky 2011 a 2012 sú predpoveďami, ktoré vychádzajú z prognózy Komisie z jari 2011

2.2. VÝHEAD

Hospodárske oživenie stimuloval doteraz väčšinou priaznivý vonkajší dopyt, ktorý zostane hlavnou hnacou silou aj v roku 2011, kedy sa očakáva zvýšenie produkcie o niečo pomalším tempom ako v roku 2010. Vzhľadom na pomalé oživovanie na trhu práce, vo všeobecnosti nízku úroveň miezd (vyjadrená ako podiel HDP), negatívny vplyv konsolidačných opatrení na disponibilné príjmy a prudký nárast inflácie sa očakáva, že spotreba domácností prispeje v roku 2011 k rastu len okrajovo. Zvýšenie zamestnanosti v súkromnom sektore by sa čiastočne vykompenzovalo ohláseným prepúšťaním zamestnancov v štátnych podnikoch a na úrovni ústrednej vlády. V roku 2012 sa očakáva zrýchlenie rastu na 4,4 % v dôsledku pokračujúceho vonkajšieho dopytu, oživenia súkromnej spotreby a za predpokladu, že sa obnovia investície do infraštruktúry financované aj prostredníctvom fondov EÚ. Pokiaľ ide o verejné financie, deficit sa má v roku 2011 podľa očakávaní výrazne znížiť na niečo cez 5 % HDP na základe konsolidačných opatrení odhadovaných na približne 2,5 % HDP. Ak by sa neprijali nové politické opatrenia, deficit by v roku 2012 dosiahol približne 4,6 %. Predpokladá sa, že pomer dlhu sa v roku 2012 ďalej zvýši na takmer 47 % HDP.

3. MONITOROVANIE, PROCEDURÁLNE OTÁZKY A RIADENIE

Slovenská vláda predložila Európskej komisii NRP na rok 2011 2. mája 2011 a aktualizáciu SP na rok 2011 28. apríla 2011. Tieto dva dokumenty poskytujú prehľad strednodobej fiškálnej stratégie, ako aj kľúčových štrukturálnych reforiem vychádzajúcich z programových priorít vlády. V NRP sa odzrkadľujú aj záväzky, ktoré Slovensko prijalo v rámci EPP, hoci sa naň v NRP výslovne neodkazuje. Aj keď sa v NRP uvádzajú reformné opatrenia vlády do roku 2014 spolu s cieľmi, ktoré vláda stanovila pre Slovensko do roku 2020, chýbajú v ňom výhľadové prvky v dlhodobejšom horizonte vrátane vývoja do roku 2020 v záujme dosiahnutia vnútroštátnych cieľov, ako aj údaje o očakávaných vplyvoch opatrení, ktoré vláda naplánovala do konca roka 2014. Prostredníctvom cieľov do roku 2020 však NRP stanovuje dlhodobejšiu víziu potrebnej modernizácie slovenskej ekonomiky, t. j. uznáva význam vzdelávania a výskumu a vývoja, ako aj potrebu zvýšiť mieru účasti na zamestnanosti a posilniť sociálne začlenenie. Slovensko vymedzilo aj ďalšie kvantitatívne ciele v iných oblastiach, ako napríklad podnikateľské prostredie alebo transparentnosť inštitúcií. Aby sa zaistila politická koordinácia, NRP bol vypracovaný v rámci zodpovednosti premiérky a ministra financií a v konzultácii s vybranými ministerstvami. Uskutočnili sa aj konzultácie so zainteresovanými stranami a sociálnymi partnermi. Zdá sa, že účasť regionálnych a miestnych

orgánov do tohto procesu sa zabezpečila hlavne na politickej úrovni. So zapojením občianskej spoločnosti sa počíta hlavne vo fáze vykonávania.

Tabuľka 1: Ciele Slovenska podľa stratégie Európa 2020		
Ciele podľa stratégie Európa 2020	Súčasná situácia na Slovensku¹	Cieľ Slovenska podľa stratégie Európa 2020 v NRP
Investície do výskumu a vývoja v % HDP	0,5 %	1 %
Miera zamestnanosti (v %)	65 %	72 %
Predčasné ukončenie školskej dochádzky (v %)	4,9 %	6 %
Miera dosiahnutého terciárneho vzdelania (v %)	17,6 %	40 %
Zníženie počtu ľudí, ktorým hrozí chudoba alebo sociálne vylúčenie	1,06 milióna	- 170 000
Energetická efektívnosť – zníženie spotreby energie v Mtoe ²		Zníženie spotreby energie o 1,65 Mtoe
Zníženie emisií skleníkových plynov (v porovnaní s úrovňou z roku 2005) (odvetvia mimo ETS)	- 3 % ³	+ 13 % ⁴
Energia z obnoviteľných zdrojov (% z celkovej spotreby energie)	8 %	14 % energie z obnoviteľných zdrojov na hrubej konečnej spotrebe energie

4. POLITICKÉ VÝZVY A HODNOTENIE POLITICKEJ AGENDY

4.1. VÝZVY

V súčasnej situácii, keď je oživenie na dobrej ceste, Slovensko čelí dvom hlavným post-krízovým štrukturálnym výzvam: riešiť nerovnováhy v sektore verejných financií a zabezpečiť plné využitie pracovného potenciálu hospodárstva.

Ozdravenie verejných financií po narušení spôsobenom krízou je nevyhnutným predpokladom zachovania makroekonomického prostredia, ktoré pomáha dlhodobému rastu. Na tento účel by sa ako užitočný nástroj mohol osvedčiť dobre koncipovaný fiškálny rámec. Výzvou bude zabezpečiť, aby sa v rámci konsolidácie, ktorá má byť udržateľná z dlhodobého hľadiska, riešili štrukturálne nedostatky a zároveň zachovali výdavky v položkách podporujúcich rast. Dlhodobú udržateľnosť verejných financií treba riešiť úpravou dôchodkového systému.

¹ Údaje Eurostatu z roku 2009.

² Odhad Komisie. Mtoe = milióny ton ekvivalentu ropy.

³ Toto množstvo zodpovedá vývoju emisií v rokoch 2005 až 2008 mimo systému EÚ na obchodovanie s emisijnými kvótami. Keďže sa rozsah systému obchodovania s emisijnými kvótami v rokoch 2005 až 2008 zmenil, odhad týchto emisií sa uskutočnil na základe hlavných príslušných zdrojových kategórií podľa UNFCCC (ako protiklad k rozlišovaniu medzi celkovými emisiami a overenými emisiami v rámci EU ETS).

⁴ Vnútroštátny cieľ týkajúci sa obmedzenia emisií vymedzený v rozhodnutí 2009/406/ES (alebo „rozhodnutie o spoločnom úsilí“) sa vzťahuje na emisie mimo EU ETS. Vyjadruje sa ako minimálne pomerné zníženie (ak je jeho hodnota záporná) alebo maximálne pomerné zvýšenie (ak je jeho hodnota kladná) v porovnaní s úrovňou v roku 2005. Program obsahuje tri alternatívne scenáre, v ktorých sa neposudzuje celková situácia, ale len osobitné riziká, a to i) rýchlejšie oživenie vonkajšieho hospodárstva, ii) vyššie ceny ropy a iii) zvýšené úrokové sadzby.

Pokiaľ ide o trh práce, pretrvávajúca úroveň nezamestnanosti predstavovala hlavnú prekážku rastu už v rokoch pred krízou, keď rast celkovej produktivity faktorov a návratnosť kapitálu patrili k najvyšším v Európe. Keďže miera rastu aj nezamestnanosti ostane pravdepodobne vysoká a vzhľadom na realizáciu ambiciózneho plánu konsolidácie, v krátkodobom horizonte sa pre Slovensko javí ako najzávažnejší dôsledok krízy zvrátenie prudkého nárastu nezamestnanosti príznačného pre uplynulé obdobie ešte pred tým, než sa nezamestnanosť stane štrukturálnou.

Rámček 1: Akčný program Slovenska na rok 2011 pre Pakt Euro Plus (EPP)

Slovenská premiérka Ivetta Radičová v liste z 30. marca 2011 adresovanom predsedovi Európskej rady Hermanovi Van Rompuyovi vyjadrila záväzky svojej vlády v kontexte Paktu Euro Plus (EPP).

V súlade s cieľmi stanovenými v EPP uviedla v liste opatrenia, ktoré sa majú prijať v priebehu ďalších 12 mesiacov na posilnenie:

i) konkurencieschopnosti: prostredníctvom zníženia administratívnej záťaže, riešenia korupcie, zvýšenia transparentnosti verejného obstarávania a systému súdnictva, ako aj reformy daňového systému

ii) zamestnanosti: prostredníctvom reformy zákonníka práce

iii) udržateľnosti verejných financií: prostredníctvom reformy dôchodkového systému a posilnenia fiškálneho rámca

Všetky navrhované opatrenia sú súčasťou národného programu reforiem (NRP) a odozvou na cieľ Paktu Euro Plus zlepšiť konkurencieschopnosť Slovenska a prispievajú k zvyšovaniu konvergenie v eurozóne.

V podmienkach, keď sa Slovensko aj naďalej snaží dohnať vývoj, sú ďalšími kľúčovými výzvami v oblasti rastu posilnenie podnikateľského prostredia, ktoré dokáže podporovať zlepšenú necenovú konkurencieschopnosť slovenských podnikov, vypracovanie jasne vymedzenej spoločnej strednodobej stratégie v oblastiach, ako napríklad dopravná infraštruktúra, vzdelávanie a inovácie, a významné zlepšenie vyhliadok v oblasti rastu v menej rozvinutých regiónoch krajiny, a to aj z pohľadu riešenia vysokej miery štrukturálnej nezamestnanosti. V strednodobom až dlhodobom horizonte ostáva hlavnou výzvou vytvorenie podmienok na podporu ďalšieho zvyšovania produktivity práce vzhľadom na menší priestor na využívanie technológií a prílev kapitálu.

4.2. HODNOTENIE POLITICKEJ AGENDY

4.2.1 MAKROEKONOMICKÉ POLITIKY

Verejné financie

Po výraznom oživení v roku 2010, keď hospodárstvo zaznamenalo nárast vo výške 4 %, referenčný makroekonomický scenár⁵, z ktorého vychádza program stability, predpokladá v roku 2011 spomalenie rastu reálneho HDP na niečo menej než 3,4 %. To síce zodpovedá prognóze útvarov Komisie z jari 2011, zloženie rastu je však trochu odlišné. Programový referenčný scenár predpokladá drastickejší pokles spotreby verejnej správy a súkromnej spotreby. Pokles súkromnej spotreby by bol dôsledkom konsolidačného úsilia a pomalého oživovania na trhu práce. V programe stability sa na rok 2012 predpokladá zrýchlenie hospodárskej činnosti s nárastom reálneho HDP o 4,8 % v porovnaní so 4,4 %, ktoré vo svojej prognóze uviedli útvary Komisie. Referenčný scenár očakáva v porovnaní s prognózou

⁵ Program obsahuje tri alternatívne scenáre, v ktorých sa neposudzuje celková situácia, ale len osobitné riziká, a to i) rýchlejšie oživenie vonkajšieho hospodárstva, ii) vyššie ceny ropy a iii) zvýšené úrokové sadzby.

Komisie výraznejší rast vývozu v podmienkach predpokladaného silnejšieho rastu zahraničného dopytu.

Zloženie rastu v programovom scenári naznačuje v porovnaní s prognózou útvarov Komisie menej pozitívny účinok na daňové príjmy v oboch rokoch, najmä v roku 2011. Predpokladané miery rastu vo výške takmer 5 % v ďalších rokoch programového obdobia sú oveľa vyššie ako potenciálna miera produkcie, ktorú predpokladá pracovná skupina pre otázky starnutia obyvateľstva. V dôsledku zrýchlenia rastu cien potravín a energií, ako aj vplyvu zvýšenia sadzby DPH sa predpokladá nárast inflácie z približne 1 % v období rokov 2009 – 2010 na 3,4 % v roku 2011. V roku 2012 by mala klesnúť na 3 % a v nasledujúcich rokoch zase vzrásť v dôsledku zrýchľujúcej sa hospodárskej činnosti. Predpoklady v oblasti inflácie sú vo všeobecnosti v súlade s predpokladmi uvedenými v prognóze Komisie na roky, na ktoré sa prognóza vzťahuje (2011 a 2012).

Produkčné medzery prepočítané útvarmi Komisie na základe informácií v SP podľa spoločne dohodnutej metodiky SP naznačujú, že slovenské hospodárstvo ostane pod hranicou svojho potenciálu do roku 2013, teda o rok viac, než predpokladala Komisia (tabuľka II v prílohe)⁶. Vo všeobecnosti je programový scenár založený na celkovo hodnoverných makroekonomických predpokladoch, pokiaľ ide o roky 2011 a 2012, ale na mierne optimistických predpokladoch, pokiaľ ide o ďalšie roky.

Vzhľadom na zhoršujúcu sa pozíciu fiškálnej politiky v prvom polroku 2010 sa v septembri 2010 pôvodný cieľ týkajúci sa rozpočtového deficitu zrevidoval z 5,5 % na 7,8 % HDP. V apríli 2011 orgány oznámili deficit na rok 2010 vo výške 7,9 % HDP. Príčinami veľkého rozdielu v porovnaní s pôvodným cieľom boli v takmer rovnakej miere pokles príjmov a nadmerné výdavky z rozpočtu. Rast stimulovaný vývozom sa do vyšších daňových príjmov nepremietol. Výber daní z príjmu fyzických osôb a príspevkov na sociálne zabezpečenie spolu s príjmami z nepriamych daní⁷ nesplnili očakávania aj v dôsledku rýchleho zhoršenia podmienok na trhu práce. Na stranu výdavkov malo vplyv niekoľko faktorov vrátane: i) vyrovnanie nedoplatkov nahromadených v železničných spoločnostiach, nemocniciach a zdravotných poisťovniach, ii) deficitu v orgánoch miestnej správy namiesto predpokladanej vyrovnanej situácie sektora ako celku, iii) neočakávaných výdavkov (napr. náhrady za ukončenie projektov PPP a za škody spôsobené záplavami). Odpustenie pohľadávok týkajúcich sa záruk vo vzťahu k nefinančným korporáciám a výdavky spojené so záplavami predstavovali jednorazové opatrenia zvyšujúce výdavky vo výške 0,3 % HDP.

Cieľ týkajúci sa deficitu verejných financií sa na rok 2011 stanovil na 4,9 % HDP, teda o pol percentuálneho bodu viac ako v predchádzajúcej aktualizácii. Podľa prognózy útvarov Komisie bude deficit v roku 2011 na úrovni 5,1 % HDP. Konsolidačné úsilie v takmer rovnakej miere stimuluje znižovanie výdavkov a zvyšovanie príjmov s mierne väčším zameraním na výdavky. Orgány v roku 2011 aj 2012 predpokladajú jednorazové opatrenie vo výške 0,1 % HDP, ktoré vyplýva z dočasnej dane za prevod a držbu nadmerných emisných kvót CO₂. Na základe výpočtov štrukturálneho salda útvarmi Komisie na základe informácií v SP (pomocou spoločne dohodnutej metodiky) by predpokladané konsolidačné úsilie dosiahlo 2,9 percentuálneho bodu.

⁶ Dôvodom rýchlejšieho odstránenia produkčnej medzery predpokladaného v prognóze Komisie sú nižšie odhady potenciálnej produkcie vychádzajúce z predpokladu vyššej miery nezamestnanosti nezrýchľujúcej infláciu.

⁷ Pokles výberu spotrebných daní spôsobili čiastočne zmeny právnych predpisov, a to hlavne zníženie daňovej sadzby na naftové palivá.

Cieľom rozpočtovej stratégie je dosiahnuť v strednodobom horizonte takmer vyrovnaný rozpočet, teda mierne horší výsledok ako plánovaný vyrovnaný rozpočet do roku 2015 stanovený v predchádzajúcej aktualizácii. Vzhľadom na predpokladané celkové deficity takmer 5 % HDP do roku 2013 v prípade, že sa neprijmú žiadne ďalšie konsolidačné opatrenia, je hlavným cieľom v krátkodobom horizonte znížiť celkový deficit pod hranicu 3 % HDP do roku 2013, teda o jeden rok neskôr, ako sa predpokladalo v predchádzajúcom programe, čo je ale v súlade s odporúčaním Rady v rámci postupu pri nadmernom deficite (EDP). Podľa súčasných návrhov je úprava založená na výdavkoch bez významného využitia jednorazových opatrení.

V SP sa uvádzajú ako ciele celkové deficity na úrovni 3,8 % HDP (rok 2012) a 2,9 % HDP (rok 2013), pričom sa konsolidačné úsilie sústreďuje prevažne už na rok 2011, ako už bolo vysvetlené. Vzhľadom na skoré štádium prípravy rozpočtu na rok 2012 však vláda ešte nenavrhol úplný a rozhodný súbor opatrení zameraných na ohlásené zníženie deficitu. Namiesto toho vláda predložila údaje rámca pre rozpočet verejných financií na roky 2012 – 2014⁸, pričom navrhla konsolidačné opatrenia, ktoré by v značnej miere prispeli k dosiahnutiu rozpočtových cieľov. Tieto opatrenia sa zameriavajú na zmrazenie plátov vo verejnom sektore na úrovni z roku 2011 (okrem učiteľov) a znižovanie výdavkov na tovar a služby. Podľa SP by vykonávanie týchto opatrení viedlo v roku 2012 k celkovému deficitu vo výške 4,1 % HDP a v roku 2013 vo výške 3,7 % HDP.

Keďže uvedené opatrenia nepostačujú na zaistenie plánovaného smerovania konsolidácie, v SP sa navrhuje celý rad dodatočných opatrení, ktoré sa majú zväžiť pri príprave nadchádzajúceho rozpočtu. Ide v podstate o rovnaký súbor opatrení na celé obdobie rokov 2012 až 2014, pričom najvýraznejší vplyv sa očakáva v roku 2012. Niektoré z týchto opatrení nezahŕňajú kvantifikáciu (napr. zrušenie niektorých neurčených rozpočtových a polorozpočtových organizácií). Na verejné financie by z týchto dodatočných opatrení mali značný vplyv len zmeny a doplnenia dane z majetku a dane z príjmov právnických osôb a úprava mechanizmu indexácie dôchodkov. Napriek tomu, že pôvodný návrh plánovanej reformy daní z príjmov fyzických osôb, ktorá sa má vykonávať od roku 2012, bol daňovo neutrálny, táto reforma bude mať na saldo verejných financií pravdepodobne negatívny vplyv. Navyše plánovaným znížením sadzieb príspevkov zamestnancov na sociálne zabezpečenie v budúcnosti by sa vytváral ďalší tlak na znižovanie verejných príjmov.

Za predpokladu, že sa rozpočtové ciele splnia tak, ako ich naplánovali orgány, vládne fiškálne úsilie merané podľa zmeny prepočítaného štrukturálneho salda by predstavovalo 0,7 % HDP v roku 2012 aj 2013. Spolu s významným konsolidačným úsilím v roku 2011 by sa priemerné ročné fiškálne úsilie v rokoch 2011 – 2013 pohybovalo na úrovni približne 1,4 %, čo je viac ako úprava, ktorú požaduje Rada. Štrukturálne saldo v roku 2014 naznačuje expanzívnu fiškálnu pozíciu. Konsolidačné opatrenia uvedené v SP sa zameriavajú hlavne na obmedzenie alebo ďalšie zníženie výdavkov, čo vedie k poklesu o viac ako 5 percentuálnych bodov v pomere výdavkov k HDP v období rokov 2011 – 2014⁹. Preto keď sa prognózy výdavkov hodnotia v porovnaní s predpokladanou mierou strednodobého potenciálneho rastu produkcie, zdá sa, že zabezpečujú primeraný proces úpravy smerom k strednodobému cieľu¹⁰.

⁸ Toto je prvý dokument v rámci rozpočtového procesu, v ktorom sa uvádzajú ciele týkajúce sa celkového deficitu. Tie sa neskôr ďalej rozoberajú v trojročnom rozpočte verejných financií. Bol prijatý 11. mája 2011.

⁹ Pomer výdavkov k HDP vychádza z predpokladu vykonávania troch opatrení v oblasti výdavkov zameraných na znižovanie mzdových výdavkov vo verejnom sektore a na úspory tovaru a služieb. Tento pomer preto nevychádza z oficiálnych cieľov týkajúcich sa deficitu.

¹⁰ Pre krajinu, ktorá dosiahla svoj strednodobý cieľ, sa fiškálna politika považuje za „obozretnú“, ak výdavky v roku t nerastú rýchlejšie ako referenčná hodnota strednodobého potenciálneho rastu HDP, pokiaľ sa prekročenie rastu výdavkov nevykompenzuje diskrečnými opatreniami v oblasti príjmov. Ak krajina ešte nedosiahla svoj

Splnenie cieľov navrhovaného konsolidačného balíka ohrozuje hlavne potenciálna neschopnosť riadne vykonať plánované opatrenia. Napríklad sa nepodarilo dosiahnuť plánované zníženie mzdových výdavkov vo verejnom sektore v roku 2010¹¹. Ak sa nezmení decentralizovaný prístup k riešeniu mzdových politík na rezortných ministerstvách, výsledok úsilia znižovať mzdové výdavky by opäť nemusel splniť očakávania. Ešte dôležitejšia je skutočnosť, že stratégia po roku 2011 znovu vychádza najmä zo všeobecného znižovania výdavkov bez toho, aby sa v nej uvádzali ďalšie podrobnosti, ako toto znižovanie dosiahnuť. Na úrovni miestnej samosprávy sa doteraz neprijali žiadne opatrenia na obmedzenie výdavkových sklzov pozorovaných v minulosti. Je veľmi otáznave, či sa prijmú vyššie daňové sadzby vzhľadom na skutočnosť, že o 50 % zvýšenie dane z nehnuteľností by museli rozhodnúť miestne orgány a návrhy na zvýšenie spotrebnej dane z piva boli v rámci rozpočtu na rok 2011 zamietnuté. Dohodu v tejto otázke sa zatiaľ nepodarilo dosiahnuť ani v rámci vládnej koalície. Navyše návrhy na opatrenia zamerané na zníženie príjmov pozorované v minulosti (napr. plánovaná reforma daní z príjmov fyzických osôb) by mohli ohroziť konsolidačné úsilie.

Existuje priestor na získavanie príjmov z daní, ktoré sú najmenej škodlivé pre rast (napr. dane z majetku a environmentálne dane), a na zlepšenie výberu daní, najmä z hľadiska veľkých výpadkov DPH¹². Zdaňovanie majetku by mohlo priniesť dodatočné príjmy prepojením daňového základu a skutočného vývoja cien na trhu s nehnuteľnosťami a/alebo zvyšovaním sadzieb. Ďalším možným zdrojom by mohlo byť zdanenie dopravy, najmä rozšírením ročnej cestnej dane na súkromných používateľov. Tieto dodatočné zdroje by sa mohli posudzovať aj vzhľadom na nízke výdavky Slovenska na položky podporujúce rast. Tvorba hrubého fixného kapitálu vlády klesla z úrovne takmer 3 % HDP na začiatku 21. storočia na úroveň približne 2 % HDP tesne pred krízou, čím zaostala za svojimi partnermi v regióne. To isté platí aj pre výdavky na vzdelávanie, ktoré v roku 2008 dosiahli 3,5 % HDP, čím zaostali za priemerom EÚ o viac ako 1,5 % percentuálneho bodu.

Po poklese pod 30 % HDP v roku 2008 sa verejný dlh počas rokov krízy značne zvýšil a v roku 2010 dosiahol úroveň 41 % HDP, predovšetkým v dôsledku vysokých celkových deficitov. V programe sa predpokladá ďalšie zvýšenie na viac ako 45 % HDP v roku 2012, teda približne o 2 percentuálne body menej ako v prognóze útvarov Komisie. Po stabilizácii v roku 2013 by sa mal pomer verejného dlhu k HDP čiastočne zlepšiť (tabuľka IV v prílohe). Zatiaľ čo počas programového obdobia by pomer dlhu mal ostať v porovnaní s priemerom EÚ na pomerne nízkej úrovni, ďalší vývoj závisí od úspešnosti plánovanej konsolidácie.

Rámček 2. Hlavné opatrenia

Konsolidačná stratégia vlády vychádza prevažne zo znižovania výdavkov, najmä po roku 2012. Počíta sa s rozsiahlym znižovaním alebo zmrazovaním výdavkov – mzdových nákladov vo verejnom sektore, medzispotreby (aj prostredníctvom zlepšeného verejného obstarávania), ako aj kapitálových výdavkov. K opatreniam zameraným na príjmy patrí rozšírenie daňového základu pre dane z príjmu fyzických a právnických osôb, zvýšenie sadzby DPH, zvýšeniu spotrebnej dane v kombinácii so zrušením niekoľkých výnimiek a vyššie nedaňové príjmy (napr. predaj emisných kvót CO₂).

strednodobý cieľ, rast výdavkov by sa mal obmedziť na úrovni (približne) 1 percentuálneho bodu pod referenčnou hodnotou strednodobého potenciálneho rastu HDP, pokiaľ sa prekročenie rastu výdavkov nevykompenzuje diskrečnými opatreniami v oblasti príjmov.

¹¹ Mzdy vo verejnom sektore prekročili v roku 2010 pôvodnú úroveň plánovanú v rozpočte o 0,8 % HDP.

¹² Výpadok DPH je rozdiel medzi akumulovanými príjmami z DPH a čistou teoretickou úrovňou záväzkov DPH pre hospodárstvo ako celok.

Hlavné rozpočtové opatrenia (% HDP)

Príjmy	Výdavky
2011	
Rozšírenie základu dane z príjmu fyzických osôb a príspevkov na sociálne zabezpečenie (0,3 %) Zvýšenie sadzby DPH (0,3 %) Zvýšenie spotrebnej dane a zrušenie výnimiek (0,2 %) Nedaňové príjmy z predaja emisných kvót CO₂, osobitné poplatky za výrobu elektrickej energie a palivá, atď. (0,3 %)	Zníženie mzdových výdavkov vo verejnom sektore (- 0,2 %) Zníženie výdavkov na tovar a služby (- 0,2 %) Zníženie dotácií (- 0,3 %) Zníženie kapitálových výdavkov (- 0,1 %)
2012	
Rozšírenie základu dane z príjmu právnických osôb (0,1 %) Zvýšenie dane z nehnuteľností (0,2 %) Predaj emisných kvót CO₂ (0,1 %) Vyššie dividendy zo štátnych podnikov (0,1 %)	Zmrazenie mzdových výdavkov vo verejnom sektore (- 0,2 %) Zníženie výdavkov na tovar a služby (- 0,5 %) Zníženie platieb v rámci elektronického výberu mýta (- 0,1 %)
2013	
neuv.	Zmrazenie mzdových výdavkov vo verejnom sektore (- 0,2 %) Zníženie výdavkov na tovar a služby (- 0,1 %) Úprava indexácie dôchodkov (- 0,1 %)
2014	
neuv.	Zmrazenie mzdových výdavkov vo verejnom sektore (- 0,2%) Zníženie výdavkov na tovar a služby (- 0,2 %) Úprava indexácie dôchodkov (- 0,1 %)

Vláda navyše plánuje vykonať reformu daňového systému a systému príspevkov na sociálne zabezpečenie s cieľom zvýšiť efektívnosť systému jeho zjednodušením a zjednotením výberu daní a príspevkov na sociálne zabezpečenie. Orgány sa zaoberajú aj otázkou neefektívnosti štátnych podnikov. Stratové železničné podniky majú prejsť reštrukturalizáciou a nákladný dopravca CARGO sa má sprivatizovať. Vláda sa takisto rozhodla čiastočne alebo úplne predať svoj podiel v niekoľkých spoločnostiach a v prípade letiska v Bratislave zvolila možnosť dlhodobého prenájmu.

Slovensko je vystavené veľkému riziku, pokiaľ ide o dlhodobú udržateľnosť verejných financií. Dlhodobé náklady spojeným so starnutím obyvateľstva prekračujú priemer EÚ. Súčasná rozpočtová pozícia okrem toho zvyšuje náklady súvisiace so starnutím obyvateľstva: na základe súčasnej fiškálnej pozície by sa dlh do roku 2020 zvýšil na 79 % HDP. Ani úplné vykonávanie programu by nestačilo na to, aby sa do roku 2020 zaistil klesajúci trend pomeru dlhu k HDP. Na zlepšenie dlhodobej udržateľnosti verejných financií by bolo potrebné zabezpečiť dostatočne vysoké primárne prebytky v strednodobom horizonte.

V období rokov 2010 až 2060 sa predpokladá nárast výdavkov spojených so starnutím obyvateľstva o 5,5 percentuálneho bodu HDP, teda 4,6 percentuálneho bodu HDP nad priemerom EÚ. Hlavným faktorom by boli výdavky na dôchodky, ktoré by sa zvýšili o viac

ako 50 % a vyvíjali by výrazný tlak na verejné financie. To by nastalo napriek realizácii významnej dôchodkovej reformy v rokoch 2004 až 2006, v rámci ktorej sa systematicky neriešila otázka narastajúcej dĺžky života očakávanej v budúcnosti. Aj jednotlivé piliere majú svoje osobitné nedostatky, ktoré oslabujú ich životaschopnosť v strednodobom až dlhodobom horizonte. V prípade priebežne financovaného piliera (Pay-As-You-Go – PAYG) zahŕňajú i) významnú zložku zásluhovosti v dôsledku úzkeho prepojenia medzi príspevkami a individuálnymi dôchodkovými nárokmi a ii) mechanizmus indexácie, ktorý prideliuje rovnakú váhu zvýšeniu cien a miezd. Plne financovaný pilier je oslabený najmä v dôsledku zmien v rokoch 2008 – 2009 vrátane požiadavky, aby dôchodkové fondy pokrývali vzniknuté straty počas šesťmesačného obdobia, a zrušenia povinnej účasti pre nových účastníkov na trhu práce. V SP a NRP sa počíta s niekoľkými úpravami na odstránenie súčasných nedostatkov, ktoré by pomohli zaistiť primerané dôchodky bez ohrozenia fiškálnej udržateľnosti.

Vďaka reforme z roku 2005, ktorou sa zaviedlo viacročné plánovanie, programový rozpočet a niekoľko fiškálnych pravidiel, Slovensko podstatne zlepšilo svoj fiškálny rámec. Ani súčasné nastavenie však nezabránilo vláde fungovať s deficitmi dokonca aj v rokoch vysokého hospodárskeho rastu. Na riešenie nedostatkov rámca sa v SP navrhuje rozsiahla reforma fiškálneho riadenia, ktoré by sa výrazne zlepšilo vďaka plánovaným opatreniam. Orgány však budú musieť zaistiť, aby boli plánované viacročné výdavkové stropy dobre navrhnuté a vynútiteľné a aby zahŕňali úroveň ústrednej vlády a systém sociálneho zabezpečenia. Fiškálne údaje by sa podľa plánu mali uverejňovať včas, aby sa podporilo monitorovanie fiškálneho vývoja počas roka a presadzovanie fiškálnych pravidiel.

4.2.2 POLITIKY TRHU PRÁCE

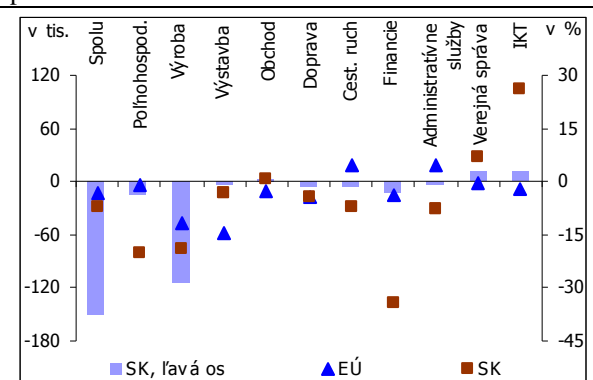
Kľúčovou výzvou je zabezpečiť úplné využitie pracovného potenciálu tým, že sa súčasne bude riešiť štrukturálna aj cyklická miera nezamestnanosti, ktoré patria medzi najvyššie v Európe (obrázok 2 a obrázok 3). Hoci štrukturálna nezamestnanosť siaha do prvých rokov obdobia prechodu, nedávny prudký nárast nezamestnanosti súvisí s nedostatočnou výkonnosťou trhu práce počas krízy v rokoch 2008 – 2009 a po jej skončení, keď sa čiastočne zvrátil pokrok z rokov pred krízou, ktoré sa vyznačovali vysokým rastom a hospodárskymi reformami. Hoci sa treba zaoberať obidvomi typmi nezamestnanosti, požadované politické reakcie budú musieť byť odlišné.

Nezamestnanosť a účasť na trhu práce

Bezprostredne po kríze narástla miera nezamestnanosti najmä u pracovníkov s nízkym a stredným vzdelaním a u mladých ľudí, zatiaľ čo miera dlhodobej nezamestnanosti ostáva najvyššia v EÚ (9,2 %). V dôsledku veľkých zmien v miere zamestnanosti a nezamestnanosti ostala miera účasti nezmenená na úrovni približne 68 %. V absolútnom vyjadrení straty pracovných miest vo výrobe predstavujú takmer tri štvrtiny celkového objemu strát. Niekoľko dočasných opatrení¹³ bolo prijatých na strane ponuky aj dopytu už v roku 2009. Napriek celkovej udržateľnej politickej odozve a výraznému oživeniu rastu sa podmienky na trhu práce v roku 2010 aj naďalej zhoršovali. To naznačuje, že základné problémy sa vďaka mimoriadnym mieram rastu v období pred krízou zmiernili pravdepodobne len dočasne.

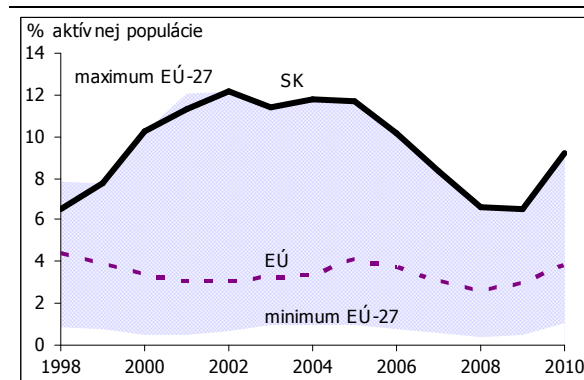
¹³ Napríklad schéma práce na skrátený pracovný úväzok, ktorá bude trvať do konca roka 2011, dočasné zníženie príspevkov na sociálne zabezpečenie pre samostatne zárobkovo činné osoby a dotácie pre spoločnosti, ktoré najímajú nezamestnané osoby na viac ako 12 mesiacov.

Obrázok 2 – zmena počtu zamestnancov v období od 3. štvrťroka 2008 do 3. štvrťroka 2010 na Slovensku podľa zamestnania

Zdroj: Štatistický úrad SR

Obrázok 3 – dlhodobá nezamestnanosť na Slovensku (ročný priemer)

Zdroj: Eurostat

Ako sa uvádza v NRP a EPP, Slovensko rieši post-krízové výzvy na trhu práce najmä prostredníctvom reformy zákonníka práce. Cieľom navrhovanej reformy je predovšetkým zvýšiť flexibilitu na trhu práce¹⁴, čím možno podporiť vytváranie nových pracovných miest prostredníctvom znižovania celkových nákladov na najímanie a prepúšťanie. Zatiaľ čo pravidlá týkajúce sa výpovedných lehôt pre stálych zamestnancov (najmä v prípade hromadného prepúšťania) boli o niečo prísnejšie ako priemer štátov OECD v roku 2008, celkový index právnych predpisov na ochranu zamestnanosti (EPL) bol o niečo nižší ako priemer OECD. Pri pohľade na najnovšie výsledky na trhu práce nie je ani prudký nárast nezamestnanosti pozorovaný v období rokov 2009 – 2010 dôkazom prílišnej nepružnosti na trhu práce počas krízy. Vzhľadom na existujúce štrukturálne nedostatky na trhu práce by jeho odolnosť mohla zlepšiť ďalšia a účinnejšia podpora zameraná na riešenie nezamestnanosti vytvorenej počas prudkých cyklických nárastov.

Služby trhu práce a aktívne politiky trhu práce (ALMP)¹⁵ sa doteraz neosvedčili ako dostatočne účinné, na čo poukazuje aj jedna z najvyšších mier premietnutia ich výsledkov do dlhodobej nezamestnanosti v EÚ (60 %). Slovensko bolo takisto niekoľkokrát vyzvané, aby prepracovalo systém ako celok a zmenilo jeho zameranie. Keďže v tomto štádiu nie sú známe podrobnosti týkajúce sa reformy služieb trhu práce a ALMP, hodnotenie má obmedzený rozsah. Dobře navrhnuté, cielené a účinne vykonávané služby trhu práce a ALMP môžu vo všeobecnosti zohrávať dôležitú úlohu pri podpore rýchlejšieho opätovného zaradenia na trh práce tých osôb, ktoré prišli o zamestnanie v období rokov 2009 – 2010, ako aj iných dlhodobo nezamestnaných osôb. Napriek vysokej nezamestnanosti patria výdavky a účasť na službách trhu práce a ALMP medzi najnižšie v EÚ a stále chýba monitorovací a hodnotiaci systém na hodnotenie účinnosti jednotlivých politík.

Navrhovanou reformou daňového systému a systému príspevkov na sociálne zabezpečenie sa zjednodušuje daňový zákonník a znižuje administratívna záťaž pre zamestnávateľov. V reforme sa neuvažuje o znížení príspevkov na sociálne zabezpečenie pre zamestnancov, a preto sa očakáva len obmedzený účinok na daňovo-odvodové zaťaženie. V závislosti od

¹⁴ Bolo navrhnutých približne 140 zmien platného zákonníka práce vrátane: zrušenia súbežnosti výpovednej lehoty a odstúpného; predĺženia maximálneho trvania zmlúv na dobu určitú; čiastočného zmiernenia hromadného prepúšťania a rozšírenia rozsahu záležitostí, o ktorých možno kolektívne rokovať na úrovni spoločností.

¹⁵ Služby trhu práce sa týkajú intervencie na trhu práce, v rámci ktorej sa hlavná činnosť účastníkov týka hľadania práce. Aktívne politiky trhu práce sa týkajú intervencie na trhu práce, v rámci ktorej sa hlavná činnosť účastníkov netýka hľadania práce (napr. vzdelávanie, podporované zamestnávanie, stimuly na zamestnanosť a na začatie činnosti, atď...)

budúceho vývoja v oblasti verejných financií sa v reforme stanovil cieľ postupne znižovať príspevky na sociálne zabezpečenie. Keďže miera zamestnanosti nízkokvalifikovaných pracovníkov je najnižšia v EÚ (14,3 % v roku 2009 v porovnaní s priemerom EÚ vo výške 46,2 %) a daňovo-odvodové zaťaženie dosahovalo v roku 2010 v prípade osôb s nízkymi mzdami (zarábajúcimi 67 % priemernej mzdy) asi 34,5 % (mierne nad priemerom štátov OECD vo výške 31,3 %), prednostné prepracovanie daňovo-odvodového zaťaženia v spodnej časti krivky rozdelenia miezd by mohlo prispieť k podpore dopytu na trhu práce v prípade momentálne nezamestnaných osôb a stimulovať zníženie úrovne nepravej samostatnej zárobkovej činnosti a práce „na čierno“.

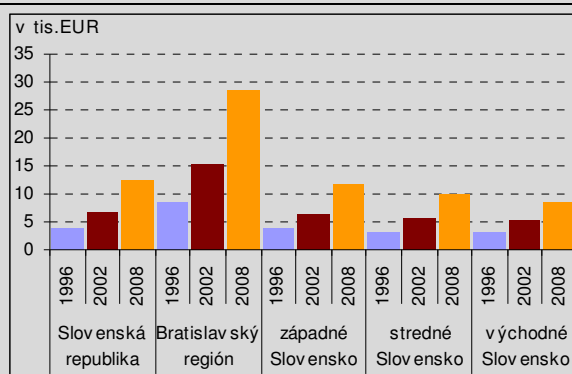
Štrukturálna nezamestnanosť, nepomer medzi ponúkanou a požadovanou odbornou kvalifikáciou a sociálne začlenenie

Výzvou pre Slovensko aj naďalej ostáva postupné a progresívne riešenie príčin vysokej miery štrukturálnej nezamestnanosti. Slovenský trh práce charakterizuje pomerne vysoký nepomer medzi ponúkanou a požadovanou odbornou kvalifikáciou, ktorý sa v jednotlivých regiónoch značne líši. Na strane dopytu bola miera voľných pracovných miest v roku 2008 iba 1,3 %, čo je výrazne menej ako priemer EÚ (2 %). Zároveň existovali mimoriadne veľké regionálne rozdiely, pokiaľ ide o mieru voľných pracovných miest a mieru nezamestnanosti, čo je odrazom základných a rovnako veľkých hospodárskych rozdielov.

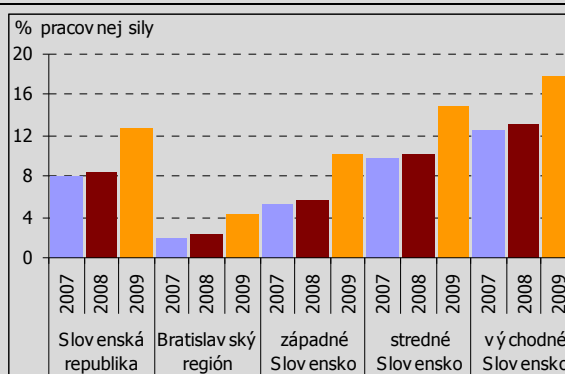
Rámček 3: Štrukturálna nezamestnanosť na Slovensku

Napriek výraznému pokroku dosiahnutému v rokoch pred krízou, ktoré sa vyznačovali vysokým rastom a hospodárskymi reformami, dlhodobá nezamestnanosť ostáva najvyššou v EÚ a je osobitnou črtou slovenského trhu práce. Tento aspekt čiastočne siaha do prvých rokov obdobia prechodu, keď významná reštrukturalizácia, ktorou prešlo hospodárstvo, ponechala takmer štvrtinu pracovnej sily bez zamestnania. Otázkou, prečo veľká časť pracovných síl ostala bez zamestnania dlhé časové úseky, pomáhajú vysvetliť hysterézne účinky, znehodnotenie ľudského kapitálu a prítomnosť marginalizovaných rómskych komunít. Okrem toho je situácia na trhu práce v jednotlivých regiónoch veľmi odlišná a nezamestnanosť vo veľkej miere súvisí s pretrvávajúcimi a prehĺbujúcimi sa regionálnymi rozdielmi, pokiaľ ide o úrovne hospodárskej činnosti. Ešte aj dnes je HDP na obyvateľa v bratislavskom regióne dvojnásobne vyšší ako v krajine ako celku a štvornásobne vyšší ako na východe. Spolu s nízkou mobilitou pracovnej sily v rámci krajiny to teda vysvetľuje, prečo po hlbokej recesii v roku 2009 miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla na východe takmer 20 % a v bratislavskom regióne len 4 %. Napokon sa v údajoch o nezamestnanosti čiastočne podceňuje významná prítomnosť marginalizovanej rómskej komunity na území Slovenskej republiky – podľa odhadov 2 % až 8 % populácie – keďže je nepravdepodobné, že by sa takéto údaje úplne zachytili v oficiálnych štatistikách.

HDP na obyvateľa v regiónoch Slovenska

Evidovaná nezamestnanosť v regiónoch Slovenska

Osobitnou črtou slovenského trhu práce je aj veľký nepomer medzi ponúkanou a požadovanou odbornou kvalifikáciou. Firmy príležitostne signalizovali nedostatok pracovných síl v období rozkvetu pred krízou a niektoré voľné pracovné miesta ostali neobsadené v prípade kvalifikovaných aj nekvalifikovaných pracovníkov napriek pomerne veľkému výskytu dlhodobej nezamestnanosti. Nedostatok pracovných síl (na základe miery voľných pracovných miest) oznámili najmä výrobné odvetvia, verejná správa a obrana, verejnoprospešné služby a stavebníctvo.

Aby školské vzdelávanie a odborné vzdelávanie a príprava lepšie zodpovedali potrebám trhu práce, sú naplánované viaceré opatrenia. Vláda stanovila aj cieľ týkajúci sa základných kompetencií hodnotených v rámci programu pre medzinárodné hodnotenie študentov (PISA) a plánuje zvýšiť investície do školskej infraštruktúry, najmä v oblasti informačných a komunikačných technológií (IKT). Ďalšie plány sú zamerané na zníženie administratívnej záťaže v rámci školskej správy a na zavedenie systémov hodnotenia kvality škôl a systémov vzdelávania na pracovisku v oblasti odborného vzdelávania a prípravy (VET). Vo všeobecnosti sa začalo s prípravou komplexného balíka reforiem s cieľom odstrániť nepomer medzi ponúkanou a požadovanou odbornou kvalifikáciou na trhu práce prostredníctvom lepšieho vzdelávania a odbornej prípravy. Hoci sú plány na preskúmanie systému vzdelávania dospelých a celoživotného vzdelávania a odbornej prípravy takisto pozitívom, nedávno prijatý zákon v tejto oblasti nereaguje primerane na uvedené výzvy. Nové plány majú pozitívne aspekty, zdá sa však, že nepočítajú so žiadnymi stimulmi na posilnenie účasti dospelých na celoživotnom vzdelávaní, ktorej miera ostáva jednou z najnižších v EÚ (2,8 % v porovnaní s priemerom EÚ vo výške 9,3 % v roku 2009).

Orgány navrhujú aj zavedenie „medzitru práce“, na ktorom sa bude poskytovať „odstupňovaná náhrada“ na pokrytie nákladov zamestnávateľa na mzdové príspevky v prípade zamestnania dlhodobo nezamestnanej osoby. Hoci sú na hodnotenie tohto systému okrem informácií uvedených v NRP potrebné ešte ďalšie informácie, jeho zavedením sa v zásade môžu využiť existujúce nedostatky v oblasti sociálnej pomoci. Hoci je sociálna pomoc nízka, bezpodmienečná podpora a neúčast' na účinných ALMP majú negatívny vplyv na motiváciu a zamestnateľnosť dlhodobo nezamestnaných. V závislosti od celkového konečného nastavenia by mohlo dôjsť aj k zneužitiu systému (napr. neefektívne dotovanie zamestnávateľov) a jeho účinnosť bude treba pozorne monitorovať a hodnotiť už v úvodných fázach.

Hoci sa v druhej polovici minulého desaťročia¹⁶ výrazne znížil počet ľudí, ktorým hrozí chudoba alebo sociálne vylúčenie (meraný podľa dohodnutého ukazovateľa v rámci stratégie Európa 2020), miera nezamestnanosti u ľudí s nižším sekundárnym vzdelaním alebo ešte nižším vzdelaním ostala na úrovni 47 %, teda štvornásobku priemeru, a najvyššou v EÚ. Pomerne malý počet ľudí, ktorým hrozí chudoba, možno čiastočne vysvetliť vysokými mierami rastu na začiatku 21. storočia a relatívne nízkym prahom ohrozenia chudobou, ktorý je stanovený na 60 % mediánu disponibilného príjmu (po sociálnych transferoch), čo odzrkadľuje aj všeobecne nízku úroveň miezd. Navyše údaje o vylúčených rómskych komunitách žijúcich v segregovaných vidieckych oblastiach nie sú nevyhnutne úplne zachytené v oficiálnych štatistikách týkajúcich sa chudoby na Slovensku. V plánovanom

¹⁶ Počet ľudí, ktorým hrozí chudoba alebo sociálne vylúčenie, sa od roku 2005 do roku 2009 znížil z 32 % na 19,6 % – v porovnaní s 23,1 % v EÚ. Medzi najnižšie v EÚ patria aj výdavky na dávky sociálnej ochrany.

zákone o sociálne vylúčených komunitách sa rieši otázka sociálnej práce na mieste v rómskych osadách, predškolskej výchovy a sociálneho bývania.

Vo všeobecnosti ostáva politickou prioritou potreba riešiť problémy s účinným a efektívnym využívaním finančných prostriedkov v rámci súčasného programového obdobia štrukturálnych fondov EÚ v prípade marginalizovaných rómskych komunít. V roku 2011 bol oznámený akčný plán na urýchlenie vykonávania miestnych stratégií v prospech marginalizovaných rómskych komunít v rámci „komplexného prístupu“. Jeho vykonávanie sa však ukázalo ako obzvlášť pomalé, pričom ho oslabuje nedostatočná administratívna kapacita a nejasné rozdelenie zodpovednosti.

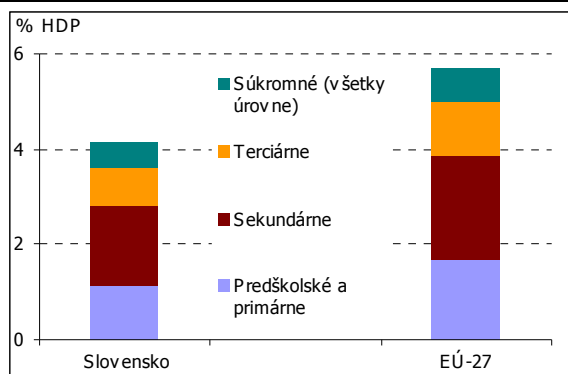
4.2.3 ŠTRUKTURÁLNE OPATRENIA PODPORUJÚCE RAST

Konkurencieschopnosť, vysokoškolské vzdelávanie, výskum a inovačná kapacita

Napriek značným zlepšeniam v oblasti necenovej konkurencieschopnosti kľúčovú úlohu z hľadiska udržateľného dlhodobého rastu zohráva ďalší pokrok. Napríklad podiel vývozu technologicky pokročilého tovaru na celkovom objeme vývozu dosiahol v roku 2008 na Slovensku 4,8 %, zatiaľ čo v Českej republike to bolo 14,1 %, v Maďarsku 22 % a v EÚ 12 %. Obchodná bilancia ostáva záporná a vývoz technologicky pokročilého tovaru do veľkej miery zahŕňa dovoz technologicky pokročilého tovaru, čo naznačuje, že aj naďalej zostáva značný priestor na rozšírenie sektorov s vyššou pridanou hodnotou. Základným predpokladom je však zabezpečiť dostatok primerane kvalifikovanej pracovnej sily, ktorá by v týchto sektoroch mohla zamestnať. V tomto kontexte je väčšina ukazovateľov stupňa inováčnej kapacity slovenského hospodárstva slabá alebo veľmi slabá (napr. výdavky na výskum a vývoj, výdavky na terciárne vzdelávanie a jeho kvalita, počet patentov) a v niektorých prípadoch sa v uplynulom desaťročí dokonca zhoršili. Miera dosiahnutého terciárneho vzdelania ostáva stále nízka (17,6 %), teda výrazne pod priemerom EÚ (32,3 %). Problémom ostáva najmä kvalita terciárneho vzdelávania, ako naznačujú rôzne existujúce ukazovatele (hodnotenie univerzít, počet medzinárodných publikácií, malý záujem študentov zo zahraničia) a pomerne vysoký podiel študentov, ktorí študujú v zahraničí napriek tomu, že terciárne vzdelávanie je doma poskytované bezplatne.

Vďaka reformám navrhnutým v oblasti vysokoškolského vzdelávania sa riešia mnohé zo súčasných problémov, veľa však bude závisieť od ich realizácie. Slovensko si stanovilo ambiciózne cieľ, ktorým je 40 % miera dosiahnutého terciárneho vzdelania a ktorý je v súlade s hlavným cieľom stratégie Európa 2020. V NRP sa však neuvádzajú žiadne informácie o tom, ako tento cieľ dosiahnuť. Vzhľadom na súčasné údaje sa bude vyžadovať značné úsilie, aby sa zaistila vysoká miera ukončenia vzdelania v prípade súčasných študentov a vzbudil záujem o vysokoškolské vzdelávanie u ľudí, ktorí už sú na trhu práce. Vyššie investície do vysokoškolského vzdelávania a užšia spolupráca s podnikmi (vrátane navrhovania osnov), aby vysokoškolské vzdelávanie lepšie zodpovedalo potrebám trhu práce, takisto pomáhajú rozvíjať dobre fungujúci znalostný trojuholník (vzdelávanie, výskum, inovácie), zlepšovať účinnosť súkromných a verejných investícií do výskumu a vývoja a zvyšovať ich atraktivnosť a postupne budovať inovačnú kapacitu slovenského hospodárstva. V tomto kontexte by inštitúcie vysokoškolského vzdelávania, ktoré sa nesústreďujú len na podporu odchádzajúcich, ale aj prichádzajúcich študentov a výskumných pracovníkov, posilňovali mobilitu v prospech kvalitného vzdelávania a výskumu.

Obrázok 4 – výdavky na vzdelávanie (2007)

Zdroj: Eurostat

Vzhľadom na súčasné a minulé trendy sa cieľ stanovený pre výdavky na výskum a vývoj zdá ambiciózny¹⁷, hoci v porovnaní s EÚ je nízky. Najmä výdavky súkromného sektora na výskum a vývoj predstavujú z celkového objemu výdavkov v oblasti výskumu a vývoja len jednu tretinu (priemer v EÚ je 55 %) a za minulé desaťročie sa znížili na polovicu. Zároveň sa v uplynulom desaťročí zväčšoval rozdiel v porovnaní s EÚ, pokiaľ ide o podiel zamestnancov v znalostných odvetviach hospodárstva. To čiastočne súvisí so štruktúrou výdavkov na inovácie na Slovensku, ktorá výrazne uprednostňuje stroje a zariadenia, čo naznačuje, že slovenské firmy si technológie osvojujú a zameriavajú sa na ich efektívnosť, aktívne sa teda zapájajú do „šírenia“ inovácií, nie do ich „vytvárania“. Okrem toho sú obmedzené verejné zdroje, ktoré sa v súčasnosti zameriavajú na výskum a vývoj, naďalej rozdelené medzi príliš veľa priorít a nie sú dostatočne koordinované na úrovni zodpovedných verejných orgánov. Tento systém charakterizuje aj nedostatok kontaktov medzi podnikmi, výskumnou základňou a medzinárodnými partnermi, čo môže oslabiť schopnosť využiť 1,2 miliardy EUR z fondov EÚ, ktoré sú k dispozícii na výskum a technologický rozvoj v rámci súčasného programového obdobia štrukturálnych fondov. Okrem vyššej tvorby ľudského kapitálu, ktorá je kľúčovým predpokladom dlhodobého rastu, by celoštátnemu systému inovácií prospelo aj zjednodušenie a väčšia transparentnosť postupov používaných na pridelovanie finančných prostriedkov vrátane tých, ktoré podporujú inovácie v regiónoch.

Podnikateľské prostredie, verejná správa a inštitucionálna kapacita

Pokiaľ ide o podnikateľské prostredie, z nedávnych medzinárodných prieskumov týkajúcich sa podnikov a podnikateľov vyplýva, že za hlavné prekážky podnikania na Slovensku sa považuje nízka vynútiteľnosť práva a malá transparentnosť. V NRP sa analyzujú mnohé nedostatky týkajúce sa transparentnosti inštitúcií a kvality podnikateľského prostredia a v mnohých prípadoch sa v nej uvádzajú ambiciózne a pozitívne reformy¹⁸. Zároveň sa zdá, že

¹⁷ Výdavky Slovenska v oblasti výskumu a vývoja ako podiel HDP patrili počas uplynulého desaťročia medzi najnižšie v EÚ a klesli z 0,65 % HDP v roku 2000 na 0,47 % HDP v roku 2008. V tomto kontexte vláda zaviedla opatrenia na stimuláciu dynamiky výskumu v súkromnom sektore a dopytu po inováciách prostredníctvom „nového zákona o stimuloch v oblasti výskumu a vývoja“ a „nového modelu financovania vedy a technológií“ (2009 – 2010). Inovačnú infraštruktúru by malo podporiť aj plánované vytvorenie regionálnych stredísk inovácie (RIC). V NRP sa ako prostriedok na podporu inovácií uznáva aj potreba boja proti falšovaniu a pirátstvu, a teda potreba lepšej ochrany práv duševného vlastníctva – oblast, v ktorej Slovensko zaostáva.

¹⁸ Zahŕňajú prijatie akčného plánu zameraného na zníženie administratívnej záťaže, zavedenie nových elektronických služieb, zjednodušenie postupov zakladania alebo ukončenia činnosti podniku a opatrenia zamerané na otázku presadzovania práv a nedostatočnej transparentnosti vo verejnom obstarávaní a v rámci systému súdnictva. Zefektívnenie postupov občianskoprávných súdov, stanovenie lehôt na konanie zo strany súdu vo vybraných záležitostiach, presadzovanie používania alternatívnych metód riešenia sporov a mimosúdneho vyrovnania a používanie riešení IKT, uverejňovanie rozsudkov na internete – vo všetkých týchto oblastiach je potrebné prijať opatrenia.

prierezová štrukturálna analýza o efektívnosti a účinnosti verejnej správy nie je dostatočne spracovaná, a to napriek svojmu významu z hľadiska podnikateľského prostredia a verejnej politiky vo všeobecnosti a účinnejšieho využívania fondov EÚ. Zdá sa, že verejná správa je negatívne poznačená nedostatkom technickej expertízy, heterogenitou najímacích postupov a vysokou fluktuáciou pracovníkov.

Pre miestne podniky predstavujú záťaž aj príliš zložité a náročné právne predpisy. V roku 2007 slovenské orgány schválili akčný plán na zníženie administratívnej záťaže o 25 % do konca roku 2012. Hoci sa v posledných dvoch rokoch určili príslušné zákony, s revíziou konkrétnych legislatívnych ustanovení sa ešte nezačalo a je nepravdepodobné, že sa cieľ podarí dosiahnuť. V NRP sa nepočíta s komplexnejšou stratégiou v oblasti „lepšej právnej regulácie“ vrátane posilnených postupov konzultácií so zainteresovanými stranami (okrem iného aj s orgánmi presadzovania právnych predpisov). Podobne bola v roku 2010 zavedená aj „jednotná metodika“ posudzovania vybraných účinkov nových legislatívnych návrhov. Pri uplatňovaní plánovaného metodického rámca v praxi však dochádza k časovým sklzom.

Slovensko ukončilo proces prijímania smernice EÚ o službách, ale podstatne mešká so zriadením elektronického „jednotného kontaktného miesta“. Slovenská vláda sa v NRP zaviazala, že tento systém sfunkční do jedného roka.

Pokiaľ ide o prístup k úverom pre malé a stredné podniky (MSP), podmienky poskytovania úverov a záruk sa v dôsledku finančnej krízy výrazne sprísnilo. Hoci sa v roku 2010 po niekoľkých omeškaniach¹⁹ rozbehol pilotný projekt iniciatívy JEREMIE, nedávno došlo k pozastaveniu iných verejne financovaných schém financovania MSP z dôvodu zdĺhavého procesu reštrukturalizácie, ktorým prechádza agentúra spravujúca tieto schémy, čo poukazuje na inštitucionálne nedostatky, ktoré sa prenášajú aj do podnikateľského prostredia, a najmä malých a stredných podnikov.

Sieťové odvetvia, zmena klímy a energetika

Sieťové odvetvia a trhové služby na Slovensku v niektorých prípadoch charakterizujú výrazne vyššie ceny ako vo zvyšku EÚ, čo naznačuje neefektívne fungovanie trhu. Pri zvyšovaní inflácie na Slovensku v uplynulom desaťročí²⁰ zohrávali dôležitú úlohu najmä ceny energií. Slovenský trh s energiami sa v súlade s predpismi EÚ v poslednom desaťročí postupne liberalizoval. Napriek tomu sa zdá, že hospodárska súťaž sa dostatočne nerozvinula a v roku 2010 patrili ceny elektrickej energie pre domácnosti a podniky stále k najvyšším v regióne. Keďže na trhu stále dominujú etablované spoločnosti a spotrebiteľia prechádzajú k iným poskytovateľom len v malej miere, existuje riziko, že vyššie ceny by mohli byť dôsledkom regulačných prekážok alebo nízkej úrovne hospodárskej súťaže. Negatívny vplyv vyšších cien na produktivitu ďalej prehĺbuje vysoká energetická náročnosť hospodárstva, ktorá je aj napriek výraznému zlepšeniu stále dvakrát vyššia ako v prípade EÚ²¹.

¹⁹ Iniciatíva JEREMIE (Spoločné európske zdroje pre mikropodniky, malé a stredné podniky) poskytuje členským štátom EÚ (prostredníctvom ich celoštátnych alebo regionálnych riadiacich orgánov) príležitosť využiť časť svojich štrukturálnych fondov EÚ na financovanie MSP prostredníctvom kapitálu, úverov alebo záruk.

²⁰ Ceny energií sa zvyšovali hlavne v dôsledku nedostatočnej diverzifikácie dovozu zemného plynu, len zdanlivej súťaže na trhu s elektrickou energiou a vysokých nákladov na výrobu elektrickej energie z domáceho uhlia a energie z obnoviteľných zdrojov.

²¹ Vysoké spotrebiteľské ceny sú však príznačné aj pre ďalších poskytovateľov sieťových služieb, ako sú napríklad telekomunikácie. Najnovšie dostupné údaje za rok 2008 ukazujú, že na Slovensku ceny miestnych a diaľkových hovorov za minútu patria k najvyšším v EÚ a na trhu sa takisto v značnej miere koncentrujú mobilné telekomunikácie. Miera penetrácie širokopásmového internetu je zároveň nízka, čo poukazuje na nedostatočné investície hlavných poskytovateľov služieb.

V oblasti energetiky sa v NRP počíta s niekoľkými opatreniami na vykonávanie už prijatého energeticko-klimatického balíka a tretieho liberalizačného balíka EÚ. Okrem toho orgány zamýšľajú do konca roka 2011 vypracovať návrh na zlepšenie regulačného rámca pre sieťové odvetvia. Úsilie v tomto smere je vítané, keďže vyššia miera transparentnosti mechanizmu stanovovania cien a celkového regulačného rámca by pomohla obmedziť prekážky vstupu v sieťových odvetviach, a mohla by tak byť prínosom pri znižovaní cien. V zmysle energetickej efektívnosti sa v uplynulých rokoch dosiahli výrazné zlepšenia, no energetická náročnosť patrí aj naďalej k najvyšším v EÚ – predstavuje takmer dvojnásobok priemeru EÚ – čo jasne naznačuje, že je nevyhnutný ďalší pokrok. Keďže sa hlavné právne predpisy v tejto oblasti už transponovali, pozornosť by sa mala teraz sústrediť na ich vykonávanie. Popri významných úsporách energie dosiahnutých v existujúcich budovách by sa na zlepšenie energetickej hospodárnosti verejných a súkromných budov mohli zväziť aj dodatočné stimuly, ako aj investície do zhodnocovania odpadového tepla z priemyslu, sietí diaľkového vykurovania a výroby tepelnej elektrickej energie.

Napokon NRP prináša aj nové záväzky v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a využívania energie z obnoviteľných zdrojov. Najnovší trend vývoja emisií skleníkových plynov sa zdá byť vo všeobecnosti v súlade s cieľmi na rok 2020, ale takisto sa v ňom odrážajú účinky hospodárskeho poklesu, počas ktorého bývajú emisie zvyčajne nižšie. Vzhľadom na prebiehajúce oživenie a na veľký podiel cestnej dopravy na objeme celoštátnych emisií by sa pri ďalšom znižovaní emisií obzvlášť osvedčilo cieleňé úsilie v tejto oblasti. Hoci v záujme splnenia cieľa zaistiť 14 % podiel energie z obnoviteľných zdrojov na hrubej konečnej spotrebe energie môže byť potrebné posilniť elektrickú infraštruktúru, ďalšie opatrenia podporujúce ekologickejšiu rast môžu mať rôzne iné prínosy z hľadiska energetickej efektívnosti a znižovania znečistenia ovzdušia.

5. ZHRNUTIE

Vláda prijala ambiciózny konsolidačný balík na rok 2011 a v nasledujúcich rokoch plánuje ďalšie úsporné opatrenia, aby celkový deficit vo výške 2,9 % HDP dosiahla do roku 2013, teda do konečného termínu v rámci postupu pri nadmernom deficite (EDP). Tento záväzok sa uvádza v SP. Zatiaľ čo sa makroekonomický scenár podporujúci rozpočtové ciele zdá realistický na roky 2011 – 2012, pre nasledujúce roky programu môžu byť miery rastu nadhodnotené. Konsolidačné úsilie na rok 2011 kladie o niečo väčší dôraz na stranu výdavkov (napr. úspory bežných a kapitálových výdavkov) a dopĺňajú ho opatrenia v oblasti príjmov (napr. zvýšenie sadzby DPH). Po roku 2011 orgány navrhli zmrazenie miezd a ďalšie zníženia výdavkov na tovar a služby, ako aj celý rad možných dodatočných opatrení, ktoré by mohli postačovať na splnenie rozpočtových cieľov vlády, ale je veľmi otáznne, či sa prijmú. Vo všeobecnosti konsolidačná stratégia nezaručuje v dostatočnej miere výdavky na položky podporujúce rast vrátane dopravnej infraštruktúry a vzdelávania. Navrhovanou reformou fiškálneho rámca by sa mohlo výrazne zlepšiť súčasné nastavenie a posilniť plánované konsolidačné úsilie vlády. Napokon stabilizácia dôchodkového systému prostredníctvom jeho úpravy opísanej v programe sa javí ako primeraná odpoveď na dlhodobé výzvy v oblasti verejných financií.

NRP naznačuje celý rad opatrení na podporu rastu a tvorby pracovných miest. Hoci sa úroveň cieľov líši, celkové politiky sa navrhujú v mnohých oblastiach, ktoré sú rozhodujúce pre budúci rast a zamestnanosť vrátane vzdelávania, podnikateľského prostredia a kvality a transparentnosti inštitúcií. V iných oblastiach, ako napríklad energetická efektívnosť a inovácie, sa opatrenia zdajú menej ambiciózne alebo nevychádzajú z až tak dôveryhodných predpokladov. Mnohé z politík trhu práce navrhnuté v NRP predstavujú pozitívny vývoj. V NRP sa však podrobnejšie nerozoberajú účinné služby trhu práce ani aktívne politiky trhu práce, cieleňé zníženie daňovo-odvodového zaťaženia ani zvýšený význam systému

vzdelávania a odbornej prípravy pre potreby trhu práce. Keďže sa produktivita a ceny približujú k úrovni EÚ, súčasnými krokmi na zlepšovanie kvality vzdelávania a vysokoškolského vzdelávania sa aj vzhľadom na menší priestor na ďalšie využitie technológií a prílev kapitálu uspokojivo nerieši potreba posilniť konkurencieschopnosť a inovačnú kapacitu hospodárstva. Zdá sa, že sa dostatočne nerieši otázka kapacity verejnej správy a jej vplyvu na realizáciu politík v praxi, regulačné rámce a verejné obstarávanie, a to napriek kľúčovej úlohe, ktorú bude zohrávať pri vykonávaní mnohých navrhovaných reforiem a pri zaisťovaní ich dobrých výsledkov.

ŠTATISTICKÁ PRÍLOHA

Tabuľka I. Makroekonomické ukazovatele

	1995- 1999	2000- 2004	2005- 2008	2009	2010	2011	2012
Základné ukazovatele							
Miera rastu HDP	4,3	3,9	7,9	-4,8	4,0	3,5	4,4
Produkčná medzera ¹	-0,3	-2,6	3,3	-2,1	-1,6	-1,2	0,2
HICP (ročná zmena v percentách)	7,2	7,8	3,2	0,9	0,7	3,6	2,9
Domáci dopyt (ročná zmena v percentách) ²	6,2	3,7	6,8	-7,3	2,4	1,5	3,6
Miera nezamestnanosti (% pracovnej sily) ³	13,1	18,5	12,6	12,0	14,4	14,0	13,3
Tvorba hrubého fixného kapitálu (% HDP)	31,1	26,1	26,0	20,6	20,3	20,7	21,3
Hrubé národné úspory (% HDP)	24,8	21,1	20,7	16,4	20,2	20,8	21,4
Verejná správa (% HDP)							
Čisté poskytnuté úvery (+)/ prijaté úvery (-)	-6,5	-6,4	-2,5	-8,0	-7,9	-5,1	-4,6
Hrubý dlh	33,8	45,3	30,5	35,4	41,0	44,8	46,8
Čisté finančné aktíva	12,7	-6,9	-6,9	-17,2	neuv.	neuv.	neuv.
Celkové príjmy	42,6	37,5	33,5	33,6	33,1	33,6	32,9
Celkové výdavky	49,0	43,9	36,0	41,5	41,0	38,8	37,4
z toho: úroky	2,6	3,3	1,5	1,4	1,3	1,6	1,7
Korporácie (% HDP)							
Čisté poskytnuté úvery (+)/ prijaté úvery (-)	-4,2	0,4	-3,2	4,9	5,7	3,6	3,8
Čisté finančné aktíva; nefinančné korporácie	-57,9	-51,5	-55,0	-45,4	neuv.	neuv.	neuv.
Čisté finančné aktíva; finančné korporácie	-10,9	-10,4	-1,5	7,7	neuv.	neuv.	neuv.
Tvorba hrubého kapitálu	22,5	18,3	20,4	11,8	14,9	16,3	17,0
Hrubý prevádzkový prebytok	25,9	24,9	27,4	24,1	26,8	26,2	27,1
Domácnosti a NPISH (% HDP)							
Čisté poskytnuté úvery (+)/ prijaté úvery (-)	4,5	-0,6	-1,4	0,7	2,1	1,5	1,3
Čisté finančné aktíva	49,4	38,8	17,5	12,2	neuv.	neuv.	neuv.
Hrubé mzdy a platy	32,6	31,4	31,0	32,2	31,6	31,4	31,1
Čistý príjem z majetku	5,3	3,3	1,2	1,5	1,2	1,4	1,6
Prijaté bežné transfery	16,9	16,9	16,0	18,6	18,5	18,3	18,1
Hrubé úspory	7,4	5,2	4,0	5,4	6,2	5,5	5,2
Zahraničie (% HDP)							
Čisté poskytnuté úvery (+)/ prijaté úvery (-)	-6,2	-6,5	-7,0	-2,4	-0,6	-0,7	-0,2
Čisté finančné aktíva	6,7	30,1	45,9	42,7	neuv.	neuv.	neuv.
Čistý vývoz tovaru a služieb	-6,7	-4,5	-3,0	-0,4	-1,0	-0,5	0,1
Čistý primárny príjem zo zahraničia	0,2	-2,0	-2,9	-1,6	-1,2	-1,4	-1,6
Čisté kapitálové transakcie	-0,3	-0,5	0,4	0,8	2,3	2,1	2,3
Obchodovateľný sektor	54,9	52,6	52,7	49,1	49,2	neuv.	neuv.
Neobchodovateľný sektor	34,9	37,2	37,3	41,9	42,2	neuv.	neuv.
z toho: Sektor budov a výstavby	5,9	5,9	7,3	8,6	8,2	neuv.	neuv.
Reálny efektívny výmenný kurz (index, 2000=100)	94,0	105,1	136,6	167,7	160,3	160,2	160,5
Podmienky obchodovania s tovarom a službami (index, 2000=100)	99,0	98,9	96,2	93,3	91,5	90,0	89,8
Trhová výkonnosť vývozu (index, 2000=100)	96,8	108,4	130,9	132,5	138,3	140,7	142,5
Poznámky:							
¹ Produkčná medzera predstavuje rozdiel medzi skutočným a potenciálnym hrubým domácim produktom pri trhových cenách z roku 2000.							
² Ukazovateľ domáceho dopytu zahŕňa zásoby.							
³ Nezamestnané osoby sú osoby, ktoré neboli zamestnané, aktívne si hľadali prácu a boli pripravené začať pracovať ihneď alebo do dvoch týždňov. Pracovná sila je celkový počet zamestnaných a nezamestnaných osôb. Miera nezamestnanosti sa vzťahuje na skupinu osôb vo veku 15 – 74 rokov.							
Zdroj: Prognóza útvarov Komisie z jari 2011							

Tabuľka II. Makroekonomický scenár pre rozpočtové prognózy

	2010		2011		2012		2013	2014
	KOM	SP	KOM	SP	KOM	SP	SP	SP
Reálny HDP (zmena v %)	4,0	4,0	3,5	3,4	4,4	4,8	4,8	4,8
Súkromná spotreba (zmena v %)	-0,3	-0,3	1,3	0,1	3,6	3,5	4,0	4,1
Tvorba hrubého fixného kapitálu (zmena v %)	3,6	3,6	4,5	4,8	6,5	5,9	3,4	4,7
Vývoz tovaru a služieb (zmena v %)	16,4	16,4	8,5	8,1	8,2	10,0	10,7	10,9
Dovoz tovaru a služieb (zmena v %)	14,9	14,9	5,9	5,7	7,3	9,0	9,5	10,7
<i>Príspevok k rastu reálneho HDP:</i>								
- Konečný domáci dopyt	0,6	0,7	1,3	0,1	3,6	3,1	2,7	3,5
- Zmeny stavu zásob	1,8	1,9	0,2	0,6	0,0	0,2	0,0	0,0
- Čistý vývoz	1,0	2,1	2,0	2,5	0,8	1,8	2,2	1,4
Produkčná medzera ¹	-1,6	-1,9	-1,2	-2,2	0,2	-1,1	0,0	1,2
Zamestnanosť (zmena v %)	-1,4	-1,4	0,6	0,3	0,9	0,9	1,2	1,2
Miera nezamestnanosti (%)	14,4	14,4	14,0	13,9	13,3	13,3	12,5	11,8
Produktivita práce (zmena v %)	5,5	5,4	2,9	3,1	3,5	3,9	3,5	3,6
Inflácia HICP (%)	0,7	0,7	3,6	3,4	2,9	3,0	3,6	3,7
Deflátor HDP (zmena v %)	0,5	0,5	1,6	2,8	2,4	2,4	2,8	2,9
Kompenzácie zamestnancov (na hlavu, zmena v %)	2,7	2,6	3,9	3,7	5,1	5,8	6,0	6,6
Čisté poskytnuté úvery/prijaté úvery vo vzťahu k zahraničiu (% HDP)	-0,6	-2,1	-0,7	-0,7	-0,2	-0,1	0,9	1,1
<u>Poznámka:</u> ¹V percentách potenciálneho HDP, pričom rast potenciálneho HDP vychádza z programu na základe prepočtu útvarov Komisie.								
<u>Zdroj:</u> Prognózy útvarov Komisie z jari 2011 (KOM); Program stability (SP).								

Tabuľka III. Zloženie rozpočtovej úpravy

(% HDP)	2010	2011		2012		2013	2014	Zmena: 2010
	KOM	KOM	SP	KOM	SP	SP	SP	2014
Príjmy⁴	33,1	33,6	32,9	32,9	31,5	31,0	30,3	-2,8
<i>z toho:</i>								
- Dane z výroby a dovozu	10,1	11,0	10,7	10,9	10,0	9,8	9,6	-0,5
- Bežné dane z príjmu, majetku atď.	5,4	5,5	5,8	5,4	6,2	6,2	6,2	0,8
- Príspevky na sociálne zabezpečenie	12,5	12,7	11,9	12,6	11,7	11,6	11,4	-1,1
- Iné (reziduálne)	5,0	4,5	4,5	4,1	3,6	3,4	3,0	-2,0
Výdavky⁴	41,0	38,8	37,9	37,4	35,6	34,7	33,3	-7,7
<i>z toho:</i>								
- Primárne výdavky	39,7	37,2	36,1	35,8	33,8	32,5	31,1	-8,6
<i>z toho:</i>								
Kompenzácie zamestnancov	7,9	7,1	6,6	6,8	6,4	6,3	6,1	-1,8
Medzispotreba	5,0	4,5	4,3	4,4	4,2	4,0	3,9	-1,1
Sociálne platby	19,0	18,6	18,1	18,2	17,6	17,0	16,3	-2,7
Dotácie	1,4	1,0	1,0	0,9	1,0	1,0	0,9	-0,4
Tvorba hrubého fixného kapitálu	2,6	1,8	1,8	1,6	1,4	1,3	1,3	-1,3
Iné (reziduálne)	3,9	4,2	4,2	3,9	3,2	2,9	2,6	-1,3
- Úrokové výdavky	1,3	1,6	1,8	1,7	1,8	2,2	2,2	0,9
Saldo verejných financií (GGB)	-7,9	-5,1	-4,9	-4,6	-3,8	-2,9	-2,8	5,1
Primárne saldo	-6,6	-3,6	-3,1	-2,9	-2,0	-0,7	-0,6	6,0
Jednorazové a iné dočasné opatrenia	-0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,0	0,2
GGB okrem jednorazových opatrení	-7,7	-5,2	-5,0	-4,7	-4,0	-3,0	-2,8	4,9
Produkčná medzera ²	-1,6	-1,2	-2,2	0,2	-1,1	0,0	1,2	2,7
Cyklicky upravené saldo ²	-7,4	-4,8	-4,3	-4,6	-3,5	-2,9	-3,1	4,3
Štrukturálne saldo³	-7,3	-4,8	-4,4	-4,8	-3,6	-3,0	-3,1	4,1
<i>Zmena štrukturálneho salda</i>		2,4	2,9	0,1	0,7	0,7	-0,2	
Štrukturálne primárne saldo ³	-5,9	-3,3	-2,6	-3,1	-1,8	-0,8	-0,9	5,0
<i>Zmena štrukturálneho primárneho salda</i>		2,7	3,3	0,2	0,8	1,0	-0,2	
Poznámky:								
¹ Na základe nezmenených politík.								
² Produkčná medzera (v % potenciálneho HDP) a cyklicky upravené saldo vychádzajú z programu podľa prepočtu útvarov Komisie na základe informácií v programe.								
³ Štrukturálne (primárne) saldo = cyklicky upravené (primárne) saldo bez jednorazových a iných dočasných opatrení.								
⁴ Údaje o príjmoch a výdavkoch vychádzajú z rámca pre rozpočet verejných financií na roky 2012 – 2014, v ktorom sa na roky 2012 – 2014 predpokladajú tri opatrenia znižujúce výdavky (t. j. zmrazenie miezd vo verejnom sektore a dve opatrenia zamerané na úspory tovaru a služieb). Týmto opatreniami sa však nezaisťuje dosiahnutie cieľov týkajúcich sa salda verejných financií.								
Zdroj:								
Program stability (SP); prognózy útvarov Komisie z jari 2011 (KOM); prepočty útvarov Komisie								

Tabuľka IV. Dynamika dlhu

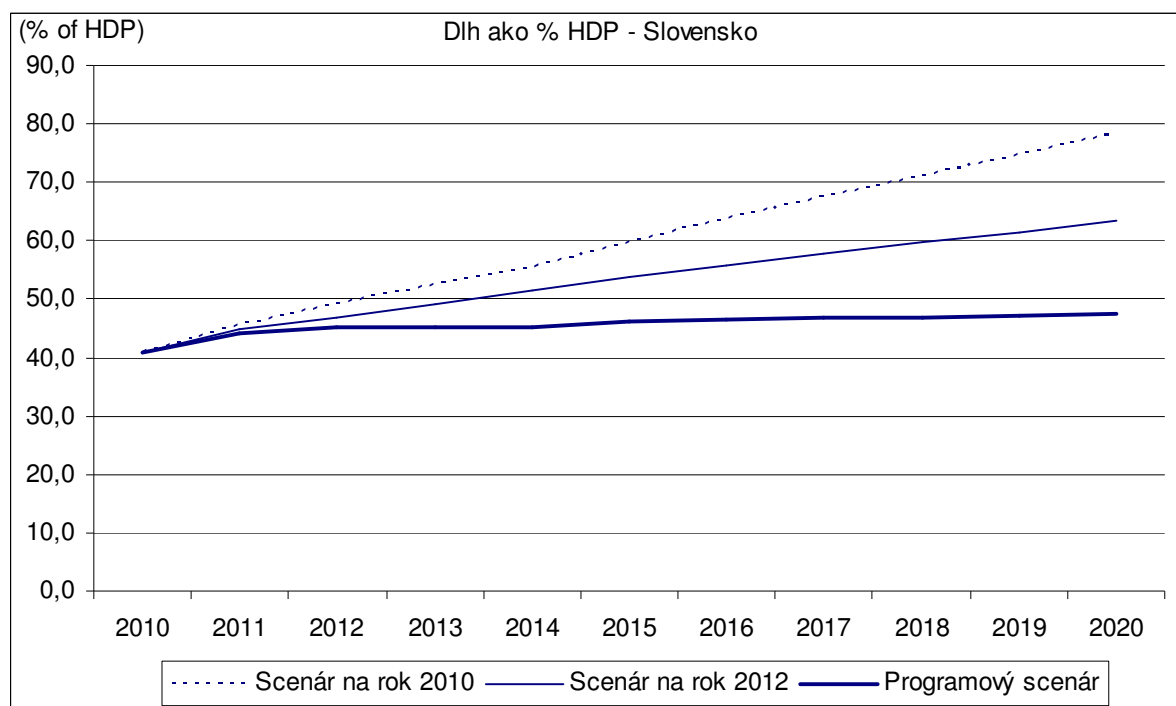
(% HDP)	priemer 2005 – 2009	2010	2011		2012		2013	2014
			KOM	SP	KOM	SP	SP	SP
Pomer hrubého dlhu¹	31,5	41,0	44,8	44,1	46,8	45,3	45,3	45,2
Zmena pomeru	-1,2	5,5	3,9	3,2	2,0	1,1	0,0	0,0
<i>Príspevky²:</i>								
1. Primárne saldo	2,1	6,6	3,6	3,1	2,9	2,0	0,7	0,6
2. Efekt „snehovej gule“	-0,7	-0,2	-0,4	-0,6	-1,2	-1,2	-1,0	-1,0
<i>z toho:</i>								
Úrokové výdavky	1,4	1,3	1,6	1,8	1,7	1,8	2,2	2,2
Rastový efekt	-1,6	-1,4	-1,4	-1,3	-1,9	-2,0	-2,0	-2,0
Inflačný efekt	-0,5	-0,2	-0,6	-1,1	-1,0	-1,0	-1,2	-1,2
3. Zosúladenie deficitu a dlhu	-2,6	-0,8	0,7	0,7	0,3	0,3	0,4	0,5
<i>z toho:</i>								
Hotovostné/akruálne rozdiely	-0,3	-0,3		0,1		0,1	-0,2	0,0
Akumulované finančné aktíva	-2,0	-0,6		0,6		0,2	0,6	0,5
<i>Privatizácia</i>	-0,4	0,0						
Oceňovací efekt a zostatkové vplyvy	-0,4	0,0		0,0		0,0	0,0	0,0
Poznámky:								
¹ Koniec obdobia.								
² Efekt snehovej gule zachytáva vplyv úrokových výdavkov na akumulovaný dlh, ako aj vplyv rastu reálneho HDP a inflácie na pomer dlhu (prostredníctvom menovateľa). Zosúladenie deficitu a dlhu zahŕňa rozdiely v hotovostnom účtovníctve a akruálnom účtovníctve, akumulácii finančných aktív a oceňovaní a iné zostatkové vplyvy.								
Zdroj:								
Program stability (SP); prognózy útvarov Komisie z jari 2011 (KOM); prepočty útvarov Komisie								

Tabuľka V. Ukazovatele dlhodobej udržateľnosti

Slovensko	Východiskový scenár (2010)			Programový scenár		
	S1	S2		S1	S2	
Hodnota	9,0	10,4		4,1	5,6	
<i>z toho:</i>						
Počiatková rozpočtová pozícia (IBP)	6,8	6,9		2,0	2,1	
Požiadavka na dlh v roku 2060 (DR)	-0,1	-		-0,2	-	
Dlhodobá zmena primárneho salda (LTC)	2,3	3,5		2,3	3,5	
	2010	2015	2020	2010	2015	2020
Dlh ako % podiel HDP	41,0	59,6	78,5	41,0	46,2	48,5

Poznámka: Vo „východiskovom“ scenári (2010) sa uvádza stabilizačný interval za predpokladu, že rozpočtová pozícia na rok 2010 ostáva v strednodobom horizonte (až do konca obdobia, na ktoré sa vzťahuje program) nezmenená. V „programovom“ scenári sa uvádza stabilizačný interval za predpokladu, že sa rozpočtové plány programu vykonajú v plnej miere.

Obrázok. Strednodobá prognóza dlhu

Tabuľka VI. Ukazovatele vo finančnom sektore

	2006	2007	2008	2009	2010
Celkové aktíva bankového sektora (% HDP)	109,8	98,5	93,7	88,7	87,2
Podiel aktív piatich najväčších bánk (% celkových aktív)	66,9	68,2	71,6	72,1	...
Zahranické vlastníctvo bankového systému (% celkových aktív)	78,3	83,1	92,8	96,1	...
Ukazovatele finančného zdravia:					
- nevýnosné úvery (% z celkového objemu úverov) ¹⁾	3,2	2,5	2,5	5,3	5,8
- pomer kapitálovej primeranosti (%) ²⁾	13,0	12,8	11,1	12,6	12,7
- ziskovosť - návratnosť kapitálu (%) ³⁾	16,6	16,6	16,3	7,6	11,9
Súkromný úverový rast (ročná zmena v %)	...	22,5	23,0	6,2	2,1
Ceny obytných nehnuteľností (medziročná zmena v %)	16,8	23,9	22,1	-11,1	-3,9
Angažovanosť voči krajinám prijímajúcim/splácajúcim oficiálnu finančnú pomoc (% HDP)	...	...	...	...	...
Súkromný dlh (% HDP)	47,8	47,7	47,2	48,7	48,9
Hrubý vonkajší dlh (% HDP)					
- Verejný	13,1	11,7	11,9	12,0	14,8
- Súkromný	29,2	25,9	27,7	26,4	27,4
Rozpätie dlhodobých úrokových sadzieb verus Bund (bázické body)*	64,9	27,4	73,9	148,3	112,8
Rozpätie swapov na kreditné zlyhanie štátnych dlhopisov (5-ročné)*	...	...	145,5	106,9	77,8

Poznámky:

¹⁾ Medzera v údajoch v roku 2006.

²⁾ Pomer kapitálovej primeranosti sa určuje ako celkový kapitál vydelený aktívami váženými rizikom.

³⁾ Čistý pomer príjmov ku kapitálu. Bez zahraničných pobočiek.

⁴⁾ Dotknutými krajinami sú IE, EL, PT, RO, LV a HU.

* Merané v bázických bodoch.

Zdroj:

Banka pre medzinárodné zúčtovanie a Eurostat (vystavenie makrofinančne zraniteľným krajinám), MMF (ukazovatele finančného zdravia), útvary Komisie (dlhodobé úrokové sadzby), Svetová banka (hrubý vonkajší dlh), Eurostat (ceny obytných nehnuteľností) a ECB (všetky ostatné ukazovatele).

Tabuľka VII. Ukazovatele trhu práce a sociálne ukazovatele

Ukazovatele trhu práce	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Miera zamestnanosti (% populácie vo veku 20 – 64 rokov)	64,5	66,0	67,2	68,8	66,4	64,6
Rast zamestnanosti (zmena v % v porovnaní s predošlým rokom)	1,6	2,1	2,1	2,9	-2,5	-1,4
Miera zamestnanosti žien (% ženskej populácie vo veku 20 – 64 rokov)	56,7	57,5	58,7	60,3	58,2	57,4
Miera zamestnanosti mužov (% mužskej populácie vo veku 20 – 64 rokov)	72,5	74,6	76,0	77,4	74,6	71,9
Miera zamestnanosti starších pracovníkov (% populácie vo veku 55 – 64 rokov)	30,3	33,1	35,6	39,2	39,5	40,5
Zamestnanie na čiastočný úväzok (% celkovej zamestnanosti)	2,5	2,8	2,6	2,7	3,6	3,9
Zamestnanie na dobu určitú (% zamestnancov so zmluvou na dobu určitú)	5,0	5,1	5,1	4,7	4,4	5,8
Miera nezamestnanosti ¹ (% pracovnej sily)	16,3	13,4	11,1	9,5	12,0	14,4
Miera dlhodobej nezamestnanosti ² (% pracovnej sily)	11,7	10,2	8,3	6,6	6,5	9,2
Miera nezamestnanosti mládeže (% pracovnej sily, ktorú tvoria mladí ľudia vo veku 15 – 24 rokov)	30,1	26,6	20,3	19,0	27,3	33,6
Podiel mládeže NEET ³ (% populácie vo veku 15 – 24 rokov)	15,8	14,4	12,5	11,1	12,5	:
Osoby, ktoré predčasne ukončili vzdelanie a odbornú prípravu (% populácie vo veku 18 – 24 rokov s maximálne nižším sekundárnym vzdelaním, ktoré sa ďalej nevzdelávajú ani sa nezúčastňujú odbornej prípravy)	6,3	6,6	6,5	6,0	4,9	:
Miera dosiahnutého terciárneho vzdelania (% populácie vo veku 30 – 34 rokov s úspešne ukončeným terciárnym vzdelaním)	14,3	14,4	14,8	15,8	17,6	:
Produktivita práce na zamestnanú osobu (ročná zmena v %)	5,0	6,3	8,3	2,8	-2,3	5,5
Počet odpracovaných hodín na zamestnanú osobu (ročná zmena v %)	1,8	-0,7	2,0	-0,9	-4,2	3,2
Produktivita práce na odpracovanú hodinu (ročná zmena v %; konštantné ceny)	3,1	7,1	6,1	3,7	1,9	2,2
Kompenzácia na zamestnanca (ročná zmena v %; konštantné ceny)	6,8	4,8	7,2	3,9	6,3	2,2
Nominálny rast jednotkových nákladov práce (ročná zmena v %)	4,2	1,5	0,2	4,0	7,5	-2,7
Reálny rast jednotkových nákladov práce (ročná zmena v %)	1,8	-1,4	-0,9	1,1	8,8	-3,1

Poznámky:

¹ Podľa definície ILO, skupina vo veku 15 – 74 rokov)

² Podiel osôb na pracovnej sile, ktoré boli nezamestnané aspoň 12 mesiacov.

³ NEET sú osoby, ktoré nie sú zamestnané, nevzdelávajú sa a ani sa nezúčastňujú odbornej prípravy.

Zdroje:

Útvary Komisie (Prieskum EÚ v oblasti pracovnej sily a Európske národné účty)

Tabuľka VII. Ukazovatele trhu práce a sociálne ukazovatele – pokrač.

Výdavky na príspevky na sociálne zabezpečenie (% HDP)	2004	2005	2006	2007	2008
Zdravotná starostlivosť	4,98	4,76	4,75	4,74	5,05
Invalidné dôchodky	1,31	1,31	1,34	1,31	1,40
Starecké a vdovské dôchodky	7,02	7,09	6,91	6,75	6,59
Rodičovské príspevky/príspevky na deti	1,73	1,67	1,65	1,55	1,47
Dávky v nezamestnanosti	1,03	0,55	0,53	0,56	0,62
Príspevky na bývanie a príspevky pre osoby ohrozené sociálnym vylúčením i.n.	0,54	0,52	0,56	0,50	0,37
Spolu	16,6	15,9	15,7	15,4	15,5
Z toho: dávky, pri ktorých sa skúmajú majetkové pomery	0,84	0,87	0,98	0,91	0,72
Ukazovatele sociálneho začlenenia	2005	2006	2007	2008	2009
Počet ľudí, ktorým hrozí chudoba alebo vylúčenie ¹ (% celkovej populácie)	32,0	26,7	21,3	20,6	19,6
Počet detí, ktorým hrozí chudoba alebo vylúčenie (% ľudí vo veku 0 – 17 rokov)	35,0	30,4	25,8	24,3	23,7
Počet starších, ktorým hrozí chudoba alebo vylúčenie (% ľudí vo veku nad 65 rokov)	29,0	25,6	22,0	21,9	19,7
Miera ohrozenia chudobou ² (% celkovej populácie)	13,3	11,6	10,5	10,9	11,0
Hodnota prahu relatívnej chudoby (jedna domácnosť ročne) - v parite kúpnej sily	2388	2772	3360	4056	4716
Závažná materiálna deprivácia ³ (% celkovej populácie)	22,1	18,2	13,7	11,8	11,1
Podiel ľudí žijúcich v domácnostiach s nízkou intenzitou práce ⁴ (% ľudí vo veku 0 – 59 rokov, nie študenti)	6,6	6,2	6,4	5,2	5,6
Miera ohrozenia chudobou pracujúcich (% zamestnaných ľudí)	9,0	6,3	4,9	5,8	5,2
Poznámky:					
¹ Ľudia, ktorým hrozí chudoba alebo sociálne vylúčenie (AROPE): Jednotlivci, ktorým hrozí chudoba (AROP) a/alebo ktorí sú vystavení závažnej materiálnej deprivácii (SMD) a/alebo ktorí žijú v domácnosti s nulovou alebo veľmi nízkou intenzitou práce (LWI).					
² Miera ohrozenia chudobou: podiel ľudí s ekvivalentným disponibilným príjmom nižším ako 60 % strednej hodnoty národného ekvivalentného príjmu.					
³ Podiel ľudí, ktorí sú vystavení aspoň štyrom z deviatich deprivácií: ľudia, ktorí si nemôžu dovoliť i) platiť účty za nájomné alebo iné účty za služby, ii) udržiavať dostatočné teplo vo svojom domove, iii) hrať neočakávané výdavky, iv) konzumovať mäso, ryby alebo rovnocenné proteíny každý druhý deň, v) týždeň dovolenky mimo domova raz za rok, vi) auto, vii) práčku, viii) farebný televízor alebo ix) telefón					
⁴ Ľudia žijúci v domácnosti s veľmi nízkou intenzitou práce: Podiel ľudí vo veku 0 až 59 rokov v domácnostiach, kde dospelé osoby pracujú menej ako 20 % svojho pracovného potenciálu počas predošlých 12 mesiacov.					
Zdroje:					
Výdavky na príspevky na sociálne zabezpečenie ESSPROS; na sociálne začlenenie EU-SILC.					

Tabuľka VIII. Ukazovatele výkonnosti trhu s produktmi a politické ukazovatele

Ukazovatele výkonnosti	2001-2005	2006	2007	2008	2009	2010
Produktivita práce ¹ celého hospodárstva (ročný rast v %)	4,0	7,9	8,4	3,5	-2,1	5,9
Produktivita práce ¹ vo výrobných odvetviach (ročný rast v %)	12,8	14,5	14,5	5,6	-12,9	6,3
Produktivita práce ¹ v odvetví elektrickej energie, plynu, vody (ročný rast v %)	4,7	44,5	-12,3	-2,7	-1,0	neuv.
Produktivita práce ¹ v odvetví výstavby (ročný rast v %)	-0,2	14,4	6,6	10,6	-9,5	2,0
Patentová intenzita vo výrobných odvetviach ² (patenty EPO vydelené hrubou pridanou hodnotou odvetvia)	0,5	0,5	0,2	neuv.	neuv.	neuv.
Politické ukazovatele	2001-2005	2006	2007	2008	2009	2010
Vymáhanie plnenia zmlúv ³ (počet dní)	neuv.	565	565	565	565	565
Čas potrebný na začatie podnikateľskej činnosti ³ (počet dní)	neuv.	25	25	16	16	16
Výdavky na výskum a vývoj (% HDP)	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	neuv.
Miera dosiahnutého terciárneho vzdelania (% populácie vo veku 30 – 34 rokov)	12,0	14,4	14,8	15,8	17,6	neuv.
Celkové verejné výdavky na vzdelanie (% HDP)	4,1	3,8	3,6	3,6	neuv.	neuv.
	2003	2005	2006	2008	2009	2010
Regulácia trhu s produktmi ⁴ , celkovo (Index; 0=neregulovaný; 6=najvyšší stupeň regulácie)	1,8	neuv.	neuv.	1,6	neuv.	neuv.
Regulácia trhu s produktmi ⁴ , maloobchod (Index; 0=neregulovaný; 6=najvyšší stupeň regulácie)	1,5	neuv.	neuv.	0,8	neuv.	neuv.
Regulácia trhu s produktmi ⁴ , sieťové odvetvia ⁶ (Index; 0=neregulovaný; 6=najvyšší stupeň regulácie)	2,8	2,3	2,2	2,0*	neuv.	neuv.

Poznámky:

¹Produktivita práce sa definuje ako hrubá pridaná hodnota (pri konštantných cenách) vydelená počtom zamestnaných osôb.

²Údaje o patentoch sa týkajú žiadostí určených Európskemu patentovému úradu (EPO). Počítajú sa podľa roku, v ktorom ich EPO zaevidoval. Rozdeľujú sa podľa miesta bydliska vynálezcu s použitím frakčného počítania, aby sa predišlo dvojitému započítaniu, ak sa nahlásia údaje o viacerých vynálezcoch alebo triedach medzinárodného triedenia patentov.

³Podrobné údaje o metodikách (vrátane predpokladov) týkajúcich sa tohto ukazovateľa sú k dispozícii na webovej stránke <http://www.doingbusiness.org/methodology>.

⁴Podrobné údaje o metodikách týkajúcich sa ukazovateľov regulácie trhu s produktmi sú k dispozícii na webovej stránke http://www.oecd.org/document/1/0,3746,en_2649_34323_2367297_1_1_1_1,00.html. Najnovšie dostupné ukazovatele regulácie trhu s produktmi sa vzťahujú na roky 2003 a 2008 (s výnimkou sieťových odvetví).

⁶ Agregovaný ETCR.

*údaj za rok 2007.

Zdroj:

Útvary Komisie, World Bank Doing Business (vymáhanie plnenia zmlúv a čas potrebný na začatie podnikateľskej činnosti) a OECD (ukazovatele regulácie trhu s produktmi).